IZDAJA ZA GORIŠKO IN BENEČIJO

PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto VIII. - Štev. 33 (2029) | Poštnina plačana v gotovini / Spedizione in abbon. post. I gr. | TRST, četrtek 7. februarja 1952 | Cena 20 lir

NEUPRAVIČENE ZAHTEVE VATIKANA

Vatikan zahteva v Jugoslaviji privilegije, katerih cerkev ne uživa niti v Ameriki, Švici, Franciji, Portugalski, Nizozemski niti v državah latinske Amerike - Sožalne brzojavke ob smrti kralja Jurija VI. - FLRJ prejme nadaljnjih 43 milijonov dolarjev iz ZDA

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 6. — Ob priliki smrti angleškega kralja Jurija VI. je predsednik Prezidija ljudske skupščine FLRJ dr. Ivan Ribar poslal kraljici Elizabeti sožalno brzojavko. Maršal Josip Broz-Tito, predsednik vlade FLRJ je poslal sožalno brzojavko predsedniku vlade Velike Britanije Winstonu Churchillu, v kateri mu izraža v imenu jugoslovanske vlade in v svojem imenu globoko sožalje. Edvard Kardelj, zunanji minister vlade FLRJ pa je poslal sožalno brzojavko angleškemu zunanjemu ministru A. Edenu. Jugoslovanski veleposlanik v Londonu dr. Jože Brilej je bil med prvimi, ki je odšel v Buckinghamsko palačo ter izrazil sožalje kraljevi rodbini in angleškemu narodu. Dr. Brilej je odložil svoje potovanje v Beograd, kamor je nameraval oditi prihodnji ponedeljek.

Na podlagi sporazuma o tehnični pomoči, ki je bila danes podpisana v Parizu med Jugoslovansko in Organizacijo tehnične pomoči Združenih narodov ter mednarodno organizacijo Združenih narodov za civilno letalstvo bo Jugoslavija dobila 15 strokovnjakov iz raznih panog industrije, iz kmetijstva in zdravstva, enega strokovnjaka za civilno letalstvo in 4 štipendije za jugoslovanske strokovnjake.

Severovzhodno od vasi Surijan na jugoslovansko-romunski meji sta 3. t. m. zbežala iz Romunije v Jugoslavijo dva romunska graničarja: Joana Tičav in Vasilije Ralin, ki sta pripadala IV. romunskemu obmejnemu bataljonu. Izjavila sta, da sta pobegnila zaradi terorja in nevzdržnega stanja v romunski vojski.

Jugoslavija je med petimi evropskimi državami, ki jim je bila dodeljena ameriška gospodarska pomoč 478 milijonov dolarjev. Predsednik Truman je določil, da se ta vsota prenese iz programa vojaške pomoči na račun gospodarske pomoči, in pri tem poudaril, da bo ta prenos fondov dejansko več prispeval h krepitvi obrambne sile Evrope, kot če bi bila ta vsota uporabljena za dobave čisto vojaškega materiala. Po sklepu, ki ga je prejšnje leto sprejel ameriški kongres, sme predsednik ZDA prenesti do 10 odst. od vsote 5,8 milijard dolarjev, določenih za vojaško pomoč, na program gospodarske pomoči.

Vsota 478 milijonov dolarjev bo razdeljena tako, da bo Velika Britanija dobila 300 milijonov, Francija 100, Jugoslavija 43, Turčija 25 in Grčija 10.

Jugoslovanska vlada je že lani sklenila sporazum z zastopniki srbske pravoslavne cerkve o socialnem zavarovanju duhovnikov. Podoben sporazum bo v kratkem podpisan tudi z muslimansko versko skupnostjo. Tudi zastopnikom katoliške cerkve je jugoslovanska vlada predložila podoben sporazum. Kljub želji velikega števila duhovnikov, zlasti članov Cirilmetodijskega društva v Sloveniji ki so to željo izrazili tudi ob priliki sprejema pri predsedniku vlade Mihi Marinku in škofov dalmatinske in goriške oblasti, da se to vprašanje reši, pa je vodstvo katoliške cerkve v Jugoslaviji odklonilo predlog jugoslovanske vlade, da se podpiše sporazum, ki bi zagotovil ne samo sedanji obstoj katoliških duhovnikov, temveč tudi starostno zavarovanje in ostalo socialno skrbstvo. Na pobudi jugoslovanskih oblasti, da se uredi položaj verskih funkcionarjev in zagotovi njih obstoj, pa ni posledica spremembe politike ljudske oblasti do cerkve, temveč samo nadaljevanje politike pravilnih odnosov med državo in cerkvijo, ki ima svoj začetek že v NOB. Že leta 1944 je pri vrhovnem predstavništvu Slovenije formirana komisija za verska vprašanja, ki še danes deluje kot organ vlade Slovenije. Po vojni je država dala več milijonov dinarjev za popravilo cerkva v Sloveniji, z zgraditev semenišča v Vipavi pa do sedaj 7 in pol milijona din.

Medtem ko daje ljudska oblast FLRJ letno okrog 20 milijonov din pomoči katoliškim duhovnikom pa se Vatikan in reakcionarni tisk bojita za bodočnost katoliške cerkve in duhovništva v FLRJ, čeprav je znano, da delujeta v Jugoslaviji dve katoliški fakulteti v Zagrebu in Ljubljani šest bogoslovij in osem srednješolskih semenišč. Vatikanska propaganda trdi, da se zatira katoliško časopisje, čeprav se tiskajo in razpečavajo številni katoliški časopisi, brošure in knjige. Kdor je nasedel protijugoslovanski propagandi o preganjanju katoliške cerkve in duhovnikov, bo težko verjel, da so danes v Jugoslaviji 4 nadškofije 14 škofij, 2 apostolska administratorja, 5.000 cerkva in 4.400 kapelic. Ta dejstva najbolje dokazujejo lažno propagando o preganjanju katoliške cerkve v Jugoslaviji.

Beograjski časopis za politična vprašanja «30 dana» objavlja v svoji zadnji številki članek pod naslovom «Vatikan in Jugoslavija», v katerem poudarja, da Vatikan od časa do časa sproži gonjo proti Jugoslaviji, v prvi vrsti z namenom, da ji škoduje na mednarodnem polju. Tako je Vatikan pred odhodom De Gasperija v Washington v zahodnih časopisih začel s propagando o preganjanju duhovnikov in o zatiranju katoliškega tiska v Jugoslaviji. Ko so se decembra lanskega leta in letos januarja razgovarjali o pomoči zahodnih Jugoslaviji je Vatikan sprožil nov propagandni val o preganjanju katoliške cerkve.

V zadnjem času je Vatikan v švicarskem in italijanskem tisku postavil neke pogoje za rešitev spora z Jugoslavijo, pogoje — piše list —, ki pokazujejo, da ne gre za vero, temveč za določene politične cilje. Po listu «Zuercher Zeitung» zahteva Vatikan spremembo jugoslovanskega zakona o poroki, obsežen pouk verouka v šolah in svobodo verskega časopisja. V tej zvezi časopis «30 dana» poudarja, da je v mnogih državah, na primer v Ameriki, Švici, Portugalski, Holandiji in v državah Latinske Amerike veljavna samo civilna poroka, da so v Franciji že pred 100 leti uvedli laične šole, pa se Vatikan vendarle ne zaletava v te države.

Vatikan se razburja, ker je v Jugoslaviji pouk verouka fakultativen, se razburja in kriči o preganjanju cerkve, čeprav je znano da v Jugoslaviji svobodno delujeta teološki fakulteti v Zagrebu in v Ljubljani ter na ozemlju Hrvatske pet višjih in sedem srednjih katoliških bogoslovnih šol v Bosni pa katoliška gimnazija, čeprav je znano, da katoliška cerkev izdaja razne brošure, knjige in časopise. Tako izhaja v Zagrebu glasilo katoliških škofije «Gore srca», ki se tiska v 10.000 izvodih, v Sloveniji pa «Nova pota».

Toda, poudarja list «30 dana», če katoliška cerkev — a to velja tudi za ostale veroizpovedi — smatra, da ima pravico postavljati svoje pogoje glede svojega tiska, ima tudi država pravico postavljati svoje pogoje, da bi onemogočila zlorabe take svobode. Časopis opozarja na to, kako je katoliški tisk pisal pred vojno in med njo, ter zaključuje: «Cerkveni tisk je bil samo po imenu cerkveni. Dejansko pa je bil orodje politične reakcije. Vatikan bi očividno hotel, da ima tudi danes v Jugoslaviji tisk, ki se ne bi pečal z vprašanji vere, temveč ki bi pod krinko vere izvajal reakcionarni politični vpliv ter izzival rasno in šovinistično sovraštvo. Časopis «30 dana» poudarja na koncu članka, kako različna je propaganda Vatikana glede drugih držav. V primeru Jugoslavije je vatikanska propaganda brutalna, ker se Vatikan že s samim obstojem Jugoslavije ne more pomiriti.

HAAG, 6. — Iranski minister na Nizozemskem, Husein Navab je predložil mednarodnemu sodišču v Haagu spomenico svoje vlade v sporu z Veliko Britanijo zaradi petroleja.

SMRT ANGLEŠKEGA KRALJA

Njegova hči Elizabeta proglašena za kraljico - Odložena zunanjepolitična debata v spodnji zbornici - Nova prisega članov obeh zbornic

LONDON, 6. — Angleški kralj Jurij VI. je danes zjutraj nenadoma umrl. Vzroki smrti še niso znani. Uradno poročilo pravi, da je kralj mirno umrl v snu. Včeraj se je še sprehajal in zato je prišla njegova smrt nepričakovano.

Princezinja Elizabeta, ki je sedaj na potovanju s svojim soprogom Filipom Edinburškim Mountbattenom po Južni Afriki, je postala nova angleška kraljica. Uradno proglasitev bo v petek opoldne. Elizabeta se bo vrnila z letalom v London verjetno jutri zvečer.

Umrli kralj je imel 56 let. Ob izbruhu prve svetovne vojne leta 1914 je bil pomorski kadet na vojni ladji «Collingwood». Na isti ladji se je v maju 1916 udeležil bitke pri Yutlandu. Po nekaterih prekinitvah aktivne službe zaradi bolezni je bil v aprilu 1918 premeščen k letalstvu in dodeljen poveljstvu RAF v Franciji, kjer je služil do konca vojne. Leta 1919 je dobil pilotski patent in postal kapetan. Aprila 1923 se je poročil in imel dve hčerki. Prestol je zasedel 11. decembra 1936, ko je njegov brat abdiciral.

Princesa Elizabeta, ki je postala nova kraljica, se je poročila s Filipom Mountbattenom leta 1947 in ima sina, ki je sedaj postal prestolonaslednik.

Zvečer se je sestal privatni kronski svet, ki je pripravil besedilo uradne proglasitve nove kraljice, ki ga bodo javno prečitali jutri. Medtem se je sestala vlada pod Churchillovim predsedstvom, da prouči vprašanja, ki so nastala s kraljevo smrtjo. Churchill bo jutri zvečer govoril po radiu. Popoldne je Churchill uradno sporočil kraljevo smrt v spodnji zbornici, ki se je zvečer ponovno sestala skupno z lordsko zbornico, zato da poslanci in lordi prisežejo zvestobo novi kraljici. Danes so prisegli Churchill, Eden, vsi ministri in voditelj opozicije Attlee. Ceremonija za prisego se bo nadaljevala jutri in v petek.

Zadnja kraljica v Angliji, Viktorija, je zasedla prestol leta 1837. Ker je kraljica Viktorija vladala 64 let, bo v Angliji zasedla kraljevi prestol ženska po 51 letih.

Na današnji seji vlade je bilo sklenjeno, da bo delo parlamenta odloženo. V Londonu bodo jutri od poldne dalje izstrelili 56 topovskih salv, eno za vsako leto življenja pokojnega kralja.

Državni poglavarji in vladni predsedniki številnih držav so izrekli angleški vladi sožalje ob smrti kralja Jurija.

Zastavo ZN na palači Chaillot so spustili danes na pol droga, ko je prispelo poročilo o smrti angleškega kralja Jurija.

Glavni tajnik Trygve Lie je poslal sožalne brzojavke zunanjemu ministru Edenu v Londonu in Siru Gladwynu Jebbu

Zahodnonemški parlament odobril zakon o volitvah v vsej Nemčiji

Uvod v zakon je v primerjavi z besedilom, ki je bilo objavljeno v torek, precej spremenjen in ne vsebuje več poziva na konferenco štirih velesil - Vprašanje ameriškega stališča do Nemčije

BONN, 6. — Zahodnonemška zvezna skupščina je danes z 292 glasovi proti 29 in 25 vzdržanimi odobrila vladni zakonski načrt za volitve v vsenemško skupščino, ki bi jo izvolili v vseh štirih okupacijskih conah Nemčije. Proti zakonskemu načrtu so glasovali komunisti in skupščina federalistične zveze, medtem ko so se bavarski demokristjani vzdržali.

V debati pred glasovanjem so se tako predstavniki vlade kot zastopniki socialdemokratske opozicije izrekli proti začetku razgovorov o volitvah s predstavniki sovjetske cone.

Zakonski predlog določa med drugim, da mora ustava, ki jo izdelala ustavodajna skupščina, zagotoviti nemškemu ljudstvu pravico, da na neposrednih volitvah svobodno izvoli svoje predstavnike in da izvršuje svojo suvereno oblast s pomočjo zakonodajnih, izvršnih in sodnih ustanov.

Predstavnik ministrstva za vprašanja nemške enotnosti je danes izjavil, da niso točne vesti, po katerih namerava zvezna vlada predlagati konferenco štirih okupacijskih velesil, da bi razpravljale o organizaciji volitev v vsej Nemčiji. Predstavnik je prečital tisku uvod novega zakona, ki je v primerjavi z besedilom, kot je bilo sporočeno včeraj, precej izpremenjen. Novi uvod pravi, da bo zvezna vlada poslala okupacijskim velesilam in komisiji OZN za Nemčijo zakonski načrt, in da bodo volitve na osnovi tega načrta izvedene, ko bo ugotovljeno, da so svobodne volitve mogoče tudi na sovjetskem področju Nemčije in da bo narodna skupščina lahko res izvrševala svojo dolžnost.

Predstavnik zvezne vlade je zatrdil, da sta «vlada in parlament vedno izražala mnenje, da je organizacija svobodnih volitev v vsej Nemčiji odvisna od sporazuma med štirimi okupacijskimi velesilami, in da je volitve mogoče izvesti samo z odobritvijo teh velesil in pod mednarodnim nadzorstvom».

Predstavnik je dodal, da dejstvo, da bo zakonski načrt izročen okupacijskim velesilam, «ni izraz nobene skrite nemške želje, da se povrne rapallska politika, niti kakšnega propagandističnega manevra».

Zdi se, da se je Adenauerjeva vlada odločila za delen umik po številnih nasprotnih komentarjih, ki so jih njeni nastopi v zadnjem času povzročili v zahodnem svetu. Vendar ostaja nemško vprašanje, predvsem pa vprašanje odnosov s Francijo, še vedno dokaj kočljivo. Govorice o možnostih ameriškega posredovanja so se danes ponovno pojavile in tudi Acheson je poudaril na svoji današnji tiskovni konferenci, da splošna konvencija in ostali sporazumi med Nemčijo in tremi zahodnimi velesilami ne bodo mogli veljati pred ustanovitvijo evropske obrambne skupnosti, čeprav je dodal, da gre pravzaprav za dve ločeni vprašanji.

Zanimanje za ameriško stališče v nemškem vprašanju se je povečalo po včerajšnjem Trumanovem razgovoru z generalom Marshallom. Uradno o vsebini razgovora sicer ni nič znano, menijo pa, da sta se Truman in Marshall v glavnem pečala z Nemčijo in da utegne ta razgovor vplivati na potek bližnje londonske tristranske konference. Poudarjajo nadalje, da ameriško stališče še ni dokončno določeno. Prav tako še vedno ni znano, ali bo Adenauer povabljen v London; Acheson je danes povedal, da je to odvisno od Edena.

Achesonova tiskovna konferenca

WASHINGTON 6. — Zunanji minister Acheson je na svoji današnji tiskovni konferenci podal pregled o delu zadnje skupščine ZN in orisal cilje lizbonskega sestanka atlantskega sveta.

Pri pregledu dela skupščine ZN je Acheson izjavil da so Združene države dokazale svoje globoko zanimanje za vprašanja drugih narodov. Omenil je da je Sovjetska zveza skušala odvrniti skupščino od razorožitvenega predloga Združenih držav Velike Britanije Francije da pa ji to ni uspelo. Dostavil je da je bilo treba stalno dokazovati da je ameriško stališče proti sovjetski skupni pametno in potrebno.

Glede lizbonskega sestanka atlantskega sveta je Acheson poudaril da bodo na tem sestanku razpravljali o treh glavnih točkah:

1. priporočila začasnega odbora atlantskega sveta, znanega [illegible] modrih mož», o tem, kaj je vojaško potrebno in kaj je gospodarsko možno za izgradnjo obrambe svobodnega sveta.

2. Reorganizacija vodstva NATO, ki naj omogoči hitrejše delo. V glavnem naj bi se civilno delo, ki se opravlja zdaj razpršeno na raznih drugih mestih, združilo v atlantskem svetu.

3. Razvoj evropske obrambe in povezava tega dela z atlantsko pogodbo. Acheson je pripomnil, da atlantski svet ne more odločati o evropski obrambni skupnosti, temveč mora o tem sklepati šest prizadetih držav.

Acheson je nato izjavil, da bodo v Lizboni tudi razpravljali, ne pa odločali o takoimenovanih pogodbenih odnosih Velike Britanije, Francije in Združenih držav z Nemčijo.

Na vprašanje nekega novinarja je Acheson odgovoril da bodo o statusu Nemčije razpravljali na londonskem sestanku 13. februarja Eden, Schuman in on. Dostavil je, da je Eden gostitelj in da zato on ne ve, ali bo povabljen tudi nemški kancler Adenauer.

ZA DE NICOLO ŠE GRONCHI spet za predsedniško mizo

Tudi predsednik italijanske poslanske zbornice se je premislil in spet prevzel svojo funkcijo - Demokristjanska Canossa - Še o zlorabah policijske oblasti v Italiji - Novi fašistični izgredi zaradi Calossa

(Od našega dopisnika)

RIM, 6. — Zgodbe s predsedniki italijanskega parlamenta so začele politične kroge pravzaprav že zabavati. Najprej je predsednik senata De Nicola odstopil kar dvakrat po vrsti, pa se je po dolgih prošnjah le vdal in se spet vrnil za predsedniško mizo.

Pred nekaj dnevi je njegovemu primeru sledil predsednik poslanske zbornice Gronchi. Listi niso kazali preveč pesimizma; torinska «Gazzetta del Popolo» je celo odkrito zapisala: «Demokristjani se bodo opravičili, poslanci bodo ploskali, in stvar bo v redu». Čisto gladko sicer ni šlo; prva Canossa njegovih demokristjanskih tovarišev se Gronchiju očitno ni zdela dovolj iskrena in pismo z odstopom je romalo k De Gasperiju in podpredsedniku zbornice. Zdelo se je, da je Gronchi odstopil prav zares.

Danes pa se je vendarle vse zaključilo s srečnim koncem. Predsednik demokristjanske poslanske skupine Bettiol je še enkrat obžaloval Gronchijev odstop in obenem — verjetno bolj skozi zobe — iztisnil tudi priznanje, da je bilo glasovanje o proceduri, ki je povzročilo predsednikovo jezo in odstop, veljavno samo za tisti določeni primer in da nima nobene normativne vrednosti. Obenem je menil, da bi bilo treba pravilnik izpopolniti.

Končno je poslanska zbornica s precejšnjo večino (predstavniki obeh kominformističnih strank so se vzdržali; proti ni glasoval nihče) zavrnila ostavko in poslala podpredsednika De Martina h Gronchiju, naj ga pregovori. Na popoldanski seji se je Gronchi že pojavil za predsedniško mizo in povedal, zakaj je odstopil in zakaj se vrača.

Razloge za odstop je sicer mnogo jasneje izrazil v pismu podpredsedniku skupščine, kjer pravi, da je bil na seji parlamenta v petek «prepaden» in sicer prvič «zaradi površne naglice debate», in drugič, «zaradi tona in stališča onega dela zbornice, ki me je postavil na predsedniško mesto». Oba razloga precej točno karakterizirata sedanji položaj italijanskega parlamentarizma.

V senatu ni bilo danes prav nič posebnega, če izvzamemo še eno interpelacijo o primeru Egidi. Postavil jo je liberalec Venditti, ki je predlagal spremembo zakonika o kazensko-pravnem postopku; te spremembe naj bi se zaradi nujnosti izvedle neodvisno od priprav za celotno revizijo postopnika. Predvsem je Venditti hotel doseči, da izjave in priznanja, dosežena z nasiljem, ne veljajo za dokazno gradivo. Svoj predlog je opri na dejstvo, da je to vprašanje treba regulirati zaradi številnih pritožb, da uporablja policija nasilne metode, da bi izsilila priznanja, medtem ko je kazenskopravni postopnik v tem pogledu zelo pomanjkljiv.

Minister Zoli je menil, da Vendittijevega predloga ni mogoče sprejeti, kajti «ne kaže zametavati nobenega gradiva, ki bi moglo pomagati spoznati resnico».

Manifestacije fašistične miselnosti med univerzitetno mladino, ki jih je sprožil začetek privatne docenture senatorja Calossa (ki je bil med vojno komentator londonskega radia), se še vedno niso polegle. Danes so se nasprotno izrodile v obsežen pretep na trgu pred univerzo; policija je komaj komaj vzpostavila red.

Calossovo predavanje se je končalo brez incidentov in docent je lahko tudi nepoškodovan zapustil univerzitetno poslopje, čeprav že v varstvu policije. Njegov avto pa so obmetavali z gnilimi jajci, ki so sicer povečini prileteli na policijski jeep. Na trgu je bilo zbranih približno 2000 študentov, med katerimi se je razvil obsežen pretep, v katerega so nekateri posegali tudi s petardami. Policija se je morala poslužiti gasilskih brizgaln; aretirala je skoraj 50 demonstrantov. Število lahko ranjenih in opraskanih je precejšnje. Nekaj študentk, od katerih so nekatere dobile živčne napade, so prepeljali v bližnjo bolnico.

Del italijanskega tiska komentira danes z nekako čudnimi občutki včerajšnjo vest, da je predsednik Truman določil novih 478 milijonov dolarjev za gospodarsko pomoč Evropi in da med prejemniki, ki jih je pet (Anglija, Francija, Grčija, Turčija), ni Italije. Misija MSA v Rimu je zvečer izdala zaradi tega posebno poročilo, v katerem nadrobno prikazuje Trumanov sklep in pravi, da «ni izključeno, da bi Italija morda dobila v tem finančnem letu še nekaj ameriške pomoči, če bi ji bila potrebna za izvedbo njenega obrambnega načrta».

Poročilo navaja tudi, koliko so posamezne evropske države to leto dobile ameriške gospodarske pomoči. Številke so naslednje: Anglija 340 milijonov dolarjev, Francija 270 milijonov, Grčija 123, Italija 122, Holandska 100, Jugoslavija 92, Avstrija 78, Turčija 49, Zahodna Nemčija 34, Danska 9, Norveška 5 in Islandija 3 milijone dolarjev.

A. P.

Skozi sito in rešeto

Prof. Furlani in imperializem

N[illegible] svoja stara leta začel prof. Furlani, bivši urednik slovenožrske «La Voce Libera» pisati resnico in načeti vprašanje tistega imperializma, ki dejansko obstaja, t. j. italijanskega, ne bo nikdar zgodilo. Mož se je namreč razpisal kot po navadi zopet o «imperialismo jugoslavo» v glasilu svoje italijanske republikanske stranke «l'Emancipazione».

V tem [illegible] šovinist prekosil samega sebe: tako strašno se je razježil na članek, ki smo ga objavili v našem dnevniku tudi mi iz beograjske revije «Međunarodna politika» pod naslovom «Za osvežitev spomina Italiji», da je ves iz sebe vzkliknil, kako je Jugoslavija prostovoljno in svobodno podpisala rapalsko pogodbo. Ne bomo navajali tistega, kar je v svojih spominih napisal pokojni zunanji jugoslovanski minister Trumbić, temveč mu le sporočujemo naj prečita tisto, kar je o Rapalu napisal njegov prijatelj in somišljenik grof Carlo Sforza, ki se nikoli ni pozabil pobahati, s čimer je hotel vedno dati poudarka tistemu poštenim metodam italijanske diplomacije, ki je vedno slonela na prevari.

Velikodušnost, ki prikriva poraz

Vidali je torej obupal nad nabiralno akcijo za tiskarno kavcijo, ki jo je moral plačati, da bi lahko nadaljeval pravdo pred prizivnim sodiščem proti Založništvu tržaškega tiska zavoljo «patrimonio del partito». Sicer nismo v kominformovskem tisku mogli nikjer opaziti, katere vsote prispevkov so seštete, temveč je bilo nenadoma objavljeno, da je dosežena vsota enega milijona in pol lir...

Kaj pa milijon in pol, ki še manjka? Na to odgovarja številka «Il Lavoratore», da so darovali več kot milijon in pol «partiti comunisti fratelli», predvsem pa «numerose federazioni del PCI», ki so poslale kar 500.000 lir.

Vso dolgotrajno propagandno kokodakanje in kričanje je imelo torej za rezultat komaj polovico potrebne vsote. Tako velika je namreč tista stokrat opevana «privrženost tržaških kominformistov s solidarnostjo v borbi proti titovstvu». Kdor pa je natančneje sledil seznamu darovalcev in darovanih vsot, ki so bile objavljene v «Il Lavoratore» in «L'Unità», je lahko opazil, da so večje vsote darovali anonimni darovalci, kar je seveda zopet prišlo iz blagajn tako imenovanih «bratskih partij». Če te vsote odštejemo, potem dobimo zelo, zelo skromno vsoto, ki jo je Vidali nabral med svojimi bivšimi desettisoči volivcev, ki so se v precejšnji meri prepričali da je kominformovska gonja okrog «patrimonio del partito» ogabna politična špekulacija in nič drugega, ter se zaradi tega ne pustijo več voditi za nos. Če bi se namreč vsi zapeljani volivci odrekli za ta Vidalijev «patrimonio» samo enemu četrtu vina, bi lahko nabrali več kot kominformovski tisk javlja, in velikodušnim «bratskim partijam» bi ne bilo treba pokrivati dejstva, da je kominformizem tudi s to akcijo doživel v Trstu nov poraz.

Naj omenimo ob tej priliki nad vse zanimivo primerjavo z nabiralno akcijo, ki jo je šil «titovski» Odbor za no[illegible] milijone lir prispevkov, čeprav kominformisti že štiri leta na vse štiri strani [illegible] trobijo da so «titovci» v Trstu polverizzati»..

GORIŠKA KNJIŽNICA Š

PROTEST TUNIŠKIH STRANK proti francoskim ustrahovalnim akcijam

Posebna komisija teh strank bo na področju rta Bon izvedla preiskavo - Francoski rezident Hauteclocque odpotoval v Pariz

Francoske vojaške in policijske oblasti so v Tuniziji pod pretvezo, da iščejo orožje, tako razdejale številna bivališča, kakor kaže slika. Tuniški Arabec Salah Mohamed Mocami skuša popraviti vsaj nekoliko reda v svoji hiši po «preiskavi» francoskih vojakov. Njegovega 65-letnega očeta pa so kot nacionalističnega voditelja francoske oblasti aretirale.

PARIZ, 6. — Danes so v Parizu dobili noto, ki jo je tuniški bej poslal francoski vladi v odgovor na noto, ki jo je pretekli teden prejel od te vlade. Za sedaj izjavljajo, da se na prvi pogled zdi, da v noti ni nobenega takega elementa, ki bi lahko olajšal rešitev spora.

Medtem javljajo, da pričakujejo jutri prihod v Pariz francoskega rezidenta De Hauteclocque, ki bo skupno s člani francoske vlade razpravljal o sedanjem položaju v Tuniziji.

Pariški list «Le Monde» trdi, da je besedilo tuniške note na splošno zmerno, vendar pa «ne prinaša nobene objasnitve na vprašanja, ki jih je postavila francoska vlada».

Baje je tuniška nota razdeljena na tri dele. V prvem delu sprejema tuniški bej na znanje francosko noto, v drugem delu zahteva ukinitev izrednih ukrepov, v tretjem delu pa zahteva resna jamstva glede opredelitve tuniške suverenosti in glede pripravljanja notranje avtonomije v Tuniziji.

Sinoči sta izvršilni odbor ustavne liberalne stranke (stara stranka Destur) in «Svobodna narodna fronta» objavila poročilo, s katerim javljata, da sta poslala na rt Bon komisijo, ki naj izvede preiskavo «o zlorabah, ki so jih zakrivile vojaške sile pri zadnjih tako imenovanih varnostnih operacijah». Poročilo poudarja, da so te vojaške sile zakrivile med prebivalstvom dejanja, zaradi katerih so mnogi padli v največjo revščino, ter dodaja, da so vojaške oblasti pri svojih operacijah na tem področju v veliki meri prekoračile okvir vojaških ukrepov.

V ZDA so ustanovili odbor za pomoč pri graditvi Kulturnega doma v Trstu

Ko se je približno pred letom dni ustanovil v Trstu odbor za zgraditev Kulturnega doma z nalogo, da zbira sredstva in na razne načine razvija akcijo za zgraditev dostojnega hrama slovenske kulture v Trstu, je razen na Slovence našega ozemlja in one v svobodni domovini naslovil apel za sodelovanje pri tej akciji tudi na slovenske izseljence v ZDA in drugod. Kakor je našim čitateljem že znano, je posebno v ZDA naletel «Proglas» odbora za zgraditev Kulturnega doma na ugoden sprejem in pojavili so se posamezniki (kot n. pr. U. Grandošek v Texasu in drugi), ki so na lastno iniciativo začeli zbirati med sorojaki denar za našo akcijo. Že takoj pa so seveda naši zavedni rojaki v ZDA, predvsem pa Primorci, začeli misliti tudi na širšo akcijo, ki bi s svojo mrežo zajela vse slovenske izseljence. Zaradi številnih akcij, ki so bile takrat že v teku med izseljenci v ZDA, pa so bili prisiljeni široko zamišljeno akcijo za naš Kulturni dom začasno odložiti.

Te dni pa je tajništvo odbora za zgraditev Kulturnega doma v Trstu prejelo iz ZDA pismeno obvestilo, da so se 24. januarja t. l. sestali v Clevelandu predstavniki slovenskega izseljeniškega življa (in med njimi številni Primorci) in izvolili vseameriški odbor za pomoč pri graditvi Kulturnega doma v Trstu.

Za častnega predsednika tega odbora je bil izvoljen JOSIP ŽELE, rodom iz Slavine pri Postojni.

Odbor sam pa je sestavljen takole:

predsednik: MIHAEL LAH (brat pokojnega slovenskega pisatelja Ivana Laha);

podpredsednik: VINKO GODINA, rodom iz Herpelj in JOŽE MALECKAR;

tajnik: JOSIP F. DURN;

blagajnik: Josip Skočaj;

zapisnikarica: Tereza Gorjanc;

nadzorniki: Andrej Ogrin, Andrej Gorjanc, Vinko Godina;

odbor za publiciteto: Josip F. Durn, Frank Cesen, Mary Medvešek, Josepina Zakrajšek, Karl Samanič (rojak iz Trsta), Gusti Zupančič, A. Jankovič in Ana P. Kras, slovenska književnica ter urednica v pomožnem uradu Prosvete.

Med člani širšega odbora so še Josip Pugelj, Louis Samsa, Karolina Skočaj, Andrej Hrovatin, Jenni Hrovatin, Mike Jakin, Amalija Terbižan, John Pollock in drugi.

Po sklepu odbora bo nabiralna akcija trajala šest mesecev začenši od 1. februarja t. l. Odbor je podvzel intenzivno kampanjo preko izseljeniških listov in raznih glasil slovenskih enot. O poteku akcije bo odbor izdajal mesečna poročila in jih dostavljal glavnemu odboru v Trstu.

Ameriški odbor za zgraditev Kulturnega doma v Trstu je prepričan v uspeh svojega prizadevanja, saj v pismu dobesedno sporoča, da se: «tudi mi rojaki pri vašem podvzetju čutimo z vami in se kot izseljenci zavedamo, da smo del telesa našega trpečega naroda in nam je v dolžnost moralno in gmotno pripomoči k uresničenju vašega namena. Z veseljem izvršujemo vse, kar je v korist našemu narodu v stari domovini».

Ko na tem mestu izražamo hvaležnost vsega slovenskega življa na Tržaškem izseljencem v ZDA za njihova prizadevanja za čim prejšnjo zgraditev Kulturnega doma v Trstu, pa pozivamo vse Slovence na našem ozemlju da sledijo vzgledu slovenskih izseljencev in s svojimi prispevki dodajo svoj delež za zgraditev našega Kulturnega hrama.

Zgovorni molk demagoga Vidalija

V nedeljo 3. februarja t. l. je bila v Rossettijevi dvorani javna diskusija med Vidalijem in Lonzo, tajnikom tržaške socialistične stranke o temi: «Tržaško vprašanje v sedanjem položaju».

Namen te diskusije — kakor pravi sam Vidali — je bil «tenere desto il problema di Trieste» (preprečiti, da bi tržaško vprašanje zaspalo). In v tem smislu je Vidalijev govor vsaj razumljiv, če že ne prepričljiv.

Pričakovati od Vidalija, da bi se nedvoumno izjasnil prav glede stvari, ki o njih najraje govori, bi bilo zahtevati preveč od tako zakrknjenega demagoga, kot je on. Prav o tržaškem vprašanju je Vidali dal že toliko protislovnih izjav, da se ob tem vprašanju njegova sleparska in demagoška igra najbolje očituje. Hkrati pa je ta njegova protislovnost najbolj zgovoren in najjasnejši dokaz njegove iredentistične doslednosti v tem vprašanju.

Osnovna protislovna doslednost Vidalijeve demagogije glede tržaškega vprašanja je v sledečem: Vidali zagovarja spoštovanje mirovne pogodbe z Italijo in vse kar iz nje izhaja. Hkrati pa se zavzema za «boljšo» rešitev tega vprašanja. Vidali torej smatra, da uresničenje STO ne predstavlja v sedanjem položaju najboljše rešitve, ampak le tisti osnovni pogoj, ki naj omogoči «boljšo» rešitev, t. j. njegovo priključitev k Italiji. Iz te osnovne iredentistične postavke izhaja vsa Vidalijeva taktika glede tržaškega vprašanja. Oglejmo si jo nekoliko podrobneje.

Za razumevanje te taktike je potrebno opozoriti na dejstvo, ki ga moramo imeti stalno pred očmi, če se nočemo izgubiti v labirintu Vidalijeve demagogije. Za Vidalija — kakor za vse opričnike moskovske agresivne politike — je usmerjenost te politike glavna in osnovna orientacijska ter direktivna postavka. V govoru, ki ga je imel na tej javni diskusiji, je to tudi jasno izpovedal. Dejal je (in zdi se nam, kakor da bi slišali glas iz Moskve): «Mednarodni položaj je v razvoju. Zaradi tega hočemo miroljubno sožitje obeh sistemov. Samo v mednarodni pomiritvi je mogoče dokončno rešiti tržaško vprašanje.» Vidali ne reče: «podpiramo in pozdravljamo (neresnično) prizadevanje Sovjetske zveze, da bi prišlo do miroljubnega sožitja itd.», ampak se širokousti kakor velesila, kakor da bi ga sam Stalin pooblastil dajati slične izjave, ki v njih iskrenost dvomi danes že vsak povprečno politično naobražen človek.

Ta mednarodna pomiritev, ki je po Vidaliju osnovni pogoj za «dobro» rešitev tržaškega vprašanja — tako meni Vidali. In to tudi drži. Samo kakšna bi bila ta «dobra» rešitev?

Vidalijeva «dobra» rešitev tržaškega vprašanja (o kateri se mu iz demagoških razlogov ne zdi primerno govoriti) bi izgledala takole: SZ in zahodnimi velesilami se sklene «pakt miru», ki naj točno odreja območna vplivna področja. V sovjetsko vplivno področje spada med drugim, tudi Jugoslavija in «njeno» vprašanje, ki je zasebna stvar ruske birokratske kaste. Od tu dalje je zadeva enostavna. V splošni ruski strategiji je tržaško vprašanje «quantité négligeable», in ruski pristanek na tristransko izjavo zahodnih velesil je mogoče doseči po formalnem ovinku začasnega uresničenja STO. Tako se «dobra» rešitev tržaškega vprašanja krije popolnoma z «boljšo» rešitvijo in navidezna protislovnost se odkrije kot demagoška doslednost Vidalijeve demagogije.

O tem, naravno, Vidali ni govoril in ne bo nikoli govoril, kakor ni nikoli govoril o Pajettovih in Togliattijevih izjavah glede najkrajše poti za priključitev STO k Italiji.

Govoril pa je mnogo o Titu in o «titovcih», o De Gasperiju in o Angloameričanih, ki baje vsi mešetarijo s stvarjo, ki je po Vidaliju izključno last italijanske buržoazije in ki mora slej ko prej ponovno priti v njene kremplje. Zato je ves svoj iredentistični srd naperil — on, «zagovornik» STO — proti tistim, ki kakor mi zagovarjajo dejansko samostojnost Tržaškega ozemlja in ki si prizadevajo, da bi tudi glede tega vprašanja prišlo do sporazumne rešitve med obema sosednima državama v duhu prav tistega miroljubnega sožitja, ki ga Vidali demagoško zahteva samo med velesilami na račun malih narodov.

Prav zaradi tega je ostro napade, tudi tržaške socialiste, češ da so «titini», ker ne pristajajo sic et simpliciter na Vidalijevo zahtevo o strnjeni iredentistični antijugoslovanski fronti, ki naj prepreči vsak sporazum z Jugoslavijo in ki naj postane skupna politična platforma za borbo proti vsem tistim demokratičnim silam in gibanjem, ki se dejansko bore za samostojnost Tržaškega ozemlja in ki so prav zaradi tega deležni najhujših izpadov Vidalijeve zlagane patriotičnosti.

Tudi ta zadnji Vidalijev govor ponovno dokazuje, da gre v bistvu vojnohujskaške linije tržaških kominformistov — skladno s politiko moskovskih napadalcev — po poti ustvarjanja enotne iredentistične fronte, kjer skuša Vidali igrati prvo protijugoslovansko violino na račun italijanske buržoazije, s katero je Moskva pripravljena paktirati, če bi obrnila hrbet vladnim velesilam (glej Togliattijeve izjave, kjer zagotavlja pokoriščino De Gasperijevi vladi, če zapusti zapadni blok).

Nov sovjetski veto proti sprejemu Italije v OZN

PARIZ, 6. — Danes se je sestal Varnostni svet, ki je razpravljal o sprejemu novih članov o OZN.

Razpravljali so o dveh resolucijah, in sicer o francoski, ki priporoča sprejem Italije, ter o sovjetski resoluciji, ki predlaga sprejem trinajstih držav hkrati. Francoska resolucija je bila sprejeta z 10 glasovi proti enemu t. j. sovjetskemu. Sovjetski glas pomeni tudi hkrati veto.

Glasovali so nato o sovjetski resoluciji, ki je bila zavrnjena

DNEVNIK SLOVENCEV V ITALIJI

Danes, četrtek 7. februarja
Romuald, Blagoslava
Sonce vzide ob 7.21, zatone ob 17.18. Dolžina dneva 9.57. Luna vzide ob 13.36, zatone ob 5.35.
Jutri, petek 8. februarja
Črtomir, Vojmil

Čut za pravičnost ali strah?

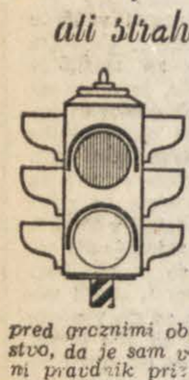

«V Italiji ne more biti nobene govosti o pravičnem sodstvu, dokler ne bodo s prikladnimi reformami zavarovali policije in posredno tudi sodstva pred groznimi obtožbami. Dejstvo, da je sam vrhovni državni pravdnik priznal, da so se utegnila dogajati nasilja, je zelo resno. To je znak razpoloženja, ki nikakor ne gre v čast našemu sodstvu. To, kar je najbolj razburilo javno mnenje, je vztrajno preganjanje državljana, ki živi v bednem družbenem položaju. To preganjanje vzbuja skoraj takšno sočutje do Egidija kakor do Annarelle Bracci. Razprava v Primavalle ima tudi svojo politično plat. Dokler bo policija zlorabljala svoj položaj in tako grdo ravnala z ljudmi, o katerih se zdi, da ne uživajo nobene družbene zaščite, bo komunistična partija lahko to izkoriščala in si dajala videz zaščitnice preganjanih. Ali se kvestor Saverio Polito zaveda političnih posledic, ki jih bodo zlati v Rimu rodile zlorabe letečega oddelka policije? Delo notranjega ministrstva v prid javnega reda je v nevarnosti. To, kar se je zgodilo v najbolj tajnih sobah rimske kvesture meseca februarja 1950, žali čut pravičnosti Italijanov, kar je zelo resna stvar; to prinaša v mnogih primerih nove glasove komunistični partiji, kar je nevarno.»

(Iz nekega ilustriranega tednika).

* * *

Kljub vsemu temu pa italijanska propaganda še nadalje opeva demokratičnost italijanske države, medtem ko fašistična retorika proslavlja Italijo kot mater prava in civilizacije, ki prinaša to svojo civilizacijo vsem narodom.

Kar pa se zdi, da najbolj skrbi omenjeni tednik, niso zlorabe policije, marveč politične posledice vsega tega. Tednik pravi, da je to, kar se dogaja v prostorih kvesture, žaljivo za čut pravičnosti Italijanov, hkrati pa pravi, da je nevarna politična plat vprašanja. Tednik namreč trdi, da bo komunistična partija imela te dogodke za pretvezo, da ponovno okrepi svojo propagandistično akcijo med množicami proletariata in lumpenproletariata.

Tako bi lahko ta stranka igrala vlogo branilca zatiranih in preganjanih in bi te epizode zlorab policije utegnile prinašati glasove komunistični stranki. To je seveda zelo nevarno za bralce ilustriranega tednika, ki so vsi dobri italijanski buržuji, to je oni buržuji, ki so znali tako premeteno potegniti italijanski erar s tako pri'avo dohodkov, ki jo vsi poznamo.

RAZBURLJIVA SEJA KRMINSKEGA OBČINSKEGA SVETA

Vprašanje slovenske šole spada v pristojnost šolskega skrbništva v Gorici

To je po enomesečnem odlašanju na včerajšnji seji povedal občinski upravni odbor - Slovenski starši so skoraj do kraja napolnili prostor za občinstvo

KRMIN, 6. — Včeraj zvečer je bila v palači krminske občine seja krminskega občinskega sveta. Za sejo je vladalo med meščani veliko zanimanje. Zlasti pa so se zanjo zanimali krminski Slovenci. Ob vstopu v občinsko dvorano smo med poslušalci opazili same izklesane kmečke obraze, na katerih se je poznalo, da jih je borba za življenje močno utrdila. Govorili so med seboj glasno in odločno slovensko govorico. Pristopili smo k njim in jih nagovorili. Povedali so nam, da so prišli poslušat občinsko sejo, ker bodo na njej razpravljali o krminski šoli. Ne bomo se zmotili, če ocenimo njihovo število na okoli dvajset oseb samih mož. Njihovo obnašanje je bilo neučakano. Z nestrpnostjo so namreč od ukinitve slovenske krminske šole ostali doma. Starši nočejo, da bi hodili otroci v štiri kilometre oddaljeno Plešivo v tako hudem mrazu in se izpostavljali boleznim in vsakovrstnim nesrečam.

Nekaj po osmi uri je župan sejo otvoril. Najprej so tričetrt ure zapravili s čitanjem zapisnika zadnje seje. Že med čitanjem je prišlo do spopada med večinskimi in manjšinskimi svetovalci. Še bolj pa se je ta spor poostril, ko je slovenski svetovalec v občinskem svetu zahteval od občinskega odbornika za šolstvo Fabrizija odgovor, zakaj niso dali na plešivsko šolo ob otvoritvi tudi slovenskega napisa, čeprav je Fabrizio to obljubil. Fabrizijevo obljubo je potrdil tudi drugi slovenski svetovalec na listi krščanske demokracije. Prizadeti odbornik je dejansko prišel med kladivo in nakovalo in ni mogel drugega, kot da je priznal svojo obljubo in z drugimi besedami pojasnil, da obljube niso izpolnili. Šele pred nekaj dnevi, to je po skoraj enomesečnem odlašanju, je občinski odbor poskrbel tudi za slovenski napis na šolskem poslopju v Plešivem.

Drugo vprašanje opozicijskega slovenskega svetovalca pa je bilo stavljeno v imenu slovenskih krminskih staršev. Dejal je, da je bila pri občinskem odboru delegacija staršev šoloobveznih slovenskih otrok najmanj trikrat in zahtevala, naj odbor pove svoje stališče do njihove zahteve o ponovni otvoritvi slovenske krminske šole. Odbor pa se je vsakikrat izgovarjal in tako odlašal z odgovorom ves mesec. Šele te dni so se odločili in povedali, da ni v občinski pristojnosti odločati o tem vprašanju, ampak da je za take odgovore pooblaščeno samo šolsko skrbništvo v Gorici. Svetovalec je tedaj kritiziral občinsko nemarnost in dejal, da bi tak odgovor lahko dali že pred enim mesecem, da bi otrokom ne bilo treba ostajati ves mesec brez pouka. Na tem mestu je nastala mučna tišina in občinski odborniki niso vedeli, kaj bi odgovorili. Čutili so, da je padla na njih velika krivda, ki se je ne bodo mogli oprati pred slovenskim ljudstvom.

Demokristjanska občinska večina je morala prenesti še en udarec. To pot je spregovoril drugi manjšinski svetovalec in jim očital, da ne ravnajo pravilno z upravo delovnih centrov in da zapravljajo denar in dragocene dneve. Med drugim je dejal, da je občina tudi pri nakupu drv zapravila več ugodnih prilik in zapravila brez potrebe okoli 300.000 lir, ki bi jih lahko na drug način koristneje porabila.

Največjo polemiko pa je vzbudil očitek, da se večinski svetovalci pred vsako sejo sestajajo v občinski hiši in trošijo tudi občinski papir. To vprašanje je svetovalce tako razburilo, da so pričeli vsak po svoje udarjati po mizi in napadati drug drugega. Z manjšino je potegnil tudi demokristjanski svetovalec inženir Bernardelli, ki je prav tako kritiziral svoje strankarske kolege zaradi nepravilnosti njihovega ravnanja, ko kot pripadniki stranke uporabljajo občinske prostore in sredstva, medtem ko je to manjšini nedovoljeno.

Poslušalci so se med debato zabavali nad prerekanjem občinskih svetovalcev. Medtem pa so Slovenci z grenkobo ugotovili, da se bodo morali za svoje narodne pravice obrniti na drugi oblastveni prosvetni organ v Gorico.

Štirje manjšinski svetovalci so med tem povedali svoje, kar so mislili glede upravnega delovanja. Dvignili so se in zapustili dvorano v znak protesta zaradi nezmožnosti občinskih odbornikov; to še pred pričetkom obravnavanja posameznih točk sporeda.

Večinski svetovalci so sejo sami nadaljevali in reševali manj važna vprašanja.

Pogled na St. Peter Slovenov.

IZ SODNIH DVORAN

Oprostitev natakarja in natakarice ki sta prodajala brez policijskega dovoljenja

GORICA, 6. — Danes so prišli pred kazensko sodnijo lastnik, natakar in natakarica v pivovarni «Aurora» iz Ul. Carducci 21. Lastnik pivovarne, 57-letni Di Giovanni Salvatore, ki stanuje v Ulici Seminario št. 12, je bil obtožen, da sta ga v njegovem lokalu zastopala natakar 54-letni Arzilla Emil in natakarica 38-letna Paulin Savina, ki sta sedaj oba uslužbena v Meranu, ne da bi jima prej preskrbel policijsko dovoljenje. Obratno pa sta bila Paulinova in Arzilla obtožena, da sta zastopala Di Giovannija, čeprav jima ta ni preskrbel policijskega dovoljenja.

Že pri preiskovalnem zasliševanju so Di Giovanni, kakor tudi njegova uslužbenca trdili, da je Di Giovanni običajno vedno v svoji pivovarni in da sta onadva le njegova natakarja. Dne 14. oktobra, ko je policija zasačila okrog 22.30 v lokalu samo natakarja in natakarico, ter ju, misleč, da zastopata lastnika, vprašala po policijskem dovoljenju, je Di Giovanni slučajno zapustil svoj obrat pol ure prej zaradi nenadne slabosti. Isto so obtoženci ponovili tudi pred sodnikom dr. Vizzinijem, ki je vse tri oprostil z utemeljitvijo, da niso zakrivili kaznivega dejanja.

Nepošten nameščenec pri razdeljevalcu "ESSO"

GORICA, 6. — Ko je Lenhardt Henrik po izgradnji palače «ESSO» na Travniku odprl trgovino z avtomobilskimi nadomestnimi deli, delavnico in bencinski razdeljevalec, je sprejel v službo 17-letnega P. J. iz Ul. Rabatta 19. Fant je bil pri Lenhardtu zaposlen skoraj eno leto in se večkrat pregrešil zoper tujo lastnino. Lenhardt je večkrat opazil, da fant rad sega po orodju, po možnosti tudi po denarju in drugem, zaradi česar ga je lanskega maja odpustil. Z odpustom dolgoprstega fanta pa se je tatvina v Lenhardtovi trgovini in delavnici nadaljevala. Iz blagajne v trgovini je zmanjkalo skupno 21.700 lir, nakazila za 50 litrov bencina proste cone, 3 avtomobilske sveče, 7 žarnic in šest kovinastih zastavic za avtomobile, 4 tulci za ključe, vse to še v dobi njegove zaposlitve. Od 14. do 17. maja pa se je P. J. ponoči vtihotapljal v Lenhardtovo trgovino s ključi, katerih se je skrivno polastil v času svoje zaposlitve in odnesel skupno 2.650 lir, nakazila za 450 litrov bencina proste cone in 10 avtomobilskih sveč. Lenhardt je tudi za tatvine, ki jih je utrpel po odpustitvi tatinskega nameščenca, takoj osumil P. J., zato ga je nekega dne sam ostro prijel in fant je takoj priznal, da se je vtihotapljal v trgovino. Od ukradenega blaga je P. J. vsa nakazila za bencin prodal 51-letnemu Amasoliju Artibonu s Korza Verdi 45 in 35-letnemu Ettoriju Rihardu iz Ul. Duca d'Aosta pa dve sveči.

Pred sodnikom se P. J. danes ni prav nič zagovarjal in mirno čakal na obsodbo. Amasoli in Ettori pa sta v svoj zagovor trdila, da ne bi nikdar mislila, da jima je fant ponujal ukradena nakazila in sveče. P. J. je sodnik dr. Vizzini pomilostil zaradi mladoletnosti. Amasolija in Ettorija pa z utemeljitvijo, da nista zakrivila kaznivega dejanja.

Za obrekovanjem pretep

GORICA, 6. — Pred časom je 24-letna Carlolazzo por. Concina Lojzka iz Ul. Carducci 25 stanovala v Ul. Cocevia 32. Njena sostanovalka 29-letna Tomšič Ana Terezija je prve čase bila z njo velika prijateljica. Proti koncu svojega bivanja v Ul. Cocevia pa se ji je Concinova zelo zamerila in jo je začela Tomšičeva obrekovati. Raznesla je namreč glas, da je Concina slaba ženska in da se v odsotnosti moža rada potepa v moški družbi.

Ko so take govorice prišle na uho Concini in je ženska zvedela, da jih raznaša Tomšičeva, je bivšo prijateljico, ko je šla po stopnicah, povabila v svoje stanovanje. Ko je zaprla vrata za seboj, se je nad žensko maščevala in jo pretepla. Pretepu je sledil zdravniški pregled in prijava Concine sodnim oblastem. Čim je Concinova izvedela za prijavo Tomšičeve, je tudi sama sovražnico zatožila zaradi obrekovanja.

Včeraj sta ženski na predlog sodnika umaknili tožbo.

Prodajala je kamilice in ukradla uro

GORICA, 6. — Petdesetletna Gorjup Stefanija iz Ul. Baiamonti 11 se že več let ukvarja s ponujanjem kamilice, kumine in drugih čajev po stanovanjih. Pri svojem poslu je ženska mnogokrat zelo vsiljiva in se, če le more, pritihotapi naravnost v stanovanje brez vsakega dovoljenja. Tako je napravila tudi preteklega novembra, ko je nameravala ponuditi kamilice gospodinji Spacapan Angeli. Našla je odprta vrata in šla naravnost v kuhinjo. Ker ni v njej našla nikogar, je urno spravila budilko, ki je bila na omari, pod šal in jo tiho odkurila po stopnicah.

Čim je Spacapanova opazila, da je budilka izginila iz kuhinje in skozi okno videla, da je ženska s čajem zapustila njeno hišo in zavila za vogal, je tatvino nemudoma prijavila policiji. Agenti javne varnosti so Gorjupovo, ki je zaradi podobnih tatvin že dobro znana, takoj izsledili.

Tako je zaradi ukradene budilke morala danes na kazensko sodnijo tudi Cancianijeva, ki je sodniku preprosto povedala, da ji je Gorjupova budilko vsilila s pripovedovanjem o skrajni potrebi, o bolezni v družini in ji pri tem zatrjevala, da je budilka last njene hčere, ki jo je primorana prodati. Gorjupovo so obsodili na 8 mesecev zapora in plačilo 6000 lir globe, Cancianijevo pa samo na plačilo 5000 lir globe.

Za brezplačno cepljenje obolele živine

GORICA, 6. — Slinavka in parkljevka sta v zadnjem času v goriških okoliških vaseh skoraj popolnoma izginili, pač pa se je razširila po nekaterih občinah, ki je do sedaj še niso imele. Zato je Confederterra poslala z zadnjih dneh Ministrstvu za poljedelstvo in visokemu komisarju za higieno in zdravstvo svoje predloge, da preprečijo širjenje te nevarne kužne bolezni med živino. Med drugim je med predlogi tudi zahteva, naj bi država brezplačno cepila živino manj premožnih kmetov.

Seja občinskega upravnega odbora

GORICA, 6. — Na svoji seji v torek zvečer so občinski odborniki pod predsedstvom župana razpravljali predvsem o vprašanjih upravnega značaja. Med drugim so odobrili izdatek 900 tisoč za brezplačno dodeljevanje zdravil občinskim revežem v dvomesečju november-december. Nadalje so odbili izmeno za takse na glavnem kolodvoru za leto 1952 in odredili, da jo šoferji taksijev spoštujejo. V ta namen so dali navodila mestnim stražam, katerim so poverili nadzorstvo nad poslovanjem taksijev. Mestne straže so po omenjenih navodilih dolžne nemudoma prijaviti vsako kršitev določene izmene. V primeru pogostih kršitev bo občina preuredila poslovanje taksijev in postavila stalno službovanje na kolodvoru.

Ob zaključku seje so odborniki pristali še na ojačenje javne razsvetljave v Ul. Maniacco in Galilei in sestavili dnevni red za prihodnjo sejo občinskega sveta, ki bo v četrtek 14. t. m. na gradu.

KRATKE VESTI iz beneških vasi

Pontjak

Že svojčas smo sprožili vprašanje vodovodne napeljave v vasi Pontjak, to je bilo namreč takrat, ko je tamkajšnje prebivalstvo ostalo ves dan brez vode. Ker so se bali, da bi se lahko še ponovilo, so se prebivalci te vasi napotili k županu v St. Petru Slovenov, kjer so mu obrazložili svoj položaj ter zahtevali njegovo intervencijo.

V glavnem je šlo za rešitev vprašanja razširitve vodovodne napeljave tudi v Pontjak, ki do sedaj še ni imel svoje napeljave. Svojčas je bil sicer predložen načrt o vzpostavitvi nove vodovodne napeljave, vendar pa ga pristojni krogi niso vzeli nikoli resno v pretres. Tako se je morala vas Pontjak stalno posluževati vodovoda iz Pojana, ki je last čedadske občine in ki dobavlja vodo temu mestu.

Do sedaj je občini Spetra uspelo doseči zgraditev javnega vodnjaka v Pontjak; to naj bi bila seveda rešitev, dokler ne bi bilo vprašanje vodovodne napeljave dokončno rešeno. Ker Pontjak tako ni potreboval več v glavnem vode iz Pojana, je bilo sklenjeno, da občina Speter plača čedadski občini 200.000 lir za potrošnjo vode letno.

Vprašanje bi bilo morda nekako rešeno, da ne leži Pontjak na hribu ter je skorajda nemogoče, da bi lahko en vodnjak zadostil potrebam vsega prebivalstva, oziroma da bi ob dneh suše imel tudi dovolj vode. Zato je postalo seveda ponovno pereče vprašanje lastne vodovodne napeljave, ki naj bi jo imel v Pontjak. Ker pa so se pojavile predvidene in nepredvidene težkoče, je postalo vprašanje vodovodne napeljave v Pontjak nerešeno.

Vprašanje je prišlo tako rekoč v pozabo. Niso pa pozabili nanj prebivalci, za katere je vprašanje vodovodne napeljave izredne važnosti. Želeti bilo zato, da bi občina v Spetru, ponovno proučila to vprašanje ter našla možnost, kako postaviti vodovodno napeljavo tudi v to občino. Če primanjkuje občini denarja, si lahko še vedno pomaga s posojilom; stvar je dovolj važna, da bi se izplačalo poiskati kakršno koli rešitev.

Sovodnje

Iz Sovodenj smo prejeli naslednji dopis: V seznamu, ki sta ga pred nedavnim objavili v vašem listu o stanju občinskih cest v beneški Sloveniji, sem zaman iskal ime naše občine.

Dejstvo je, da sovodenjska občina v seznamu ni omenjena. Na ta način so bili podatki nepopolni, vsaj zame in prebivalce naše občine, ki jih zanima prav stanje naših cest.

Zato bi vam bil zelo hvaležen, če bi lahko objavili tudi podatke o stanju cest v občini Sovodnje v Nadiški dolini.

* * *

Res je, kot nam upravičeno očita naš čitatelj, da smo v naši številki od 25. januarja t. l. pozabili vključiti občino Sovodnje v seznam občin Beneške Slovenije.

Žal nam je zaradi te napake, ki se je zgodila zaradi trenutnega spregleda in smo veseli, da lahko to popravimo ter s tem zadovoljimo vse naše čitatelje.

31. decembra 1928. leta je občina imela 22 kv. km površine ter 5 km občinskih cest.

Iz tega sledi, da je bila sovodenjska občina v primeri z drugimi občinami Beneške Slovenije med najslabšimi glede razvoja cest. Samo občina Brdo je bila glede površine ozemlja in cest na slabšem. Toda stanje se od takrat ni mnogo spremenilo, tako da se v sovodenjski občini še sedaj govori predvsem o obupnem stanju občinskih cest. Več cest je bilo zarisanih na načrtih, nekaj so jih začeli delati, toda v resnici je bilo le zelo malo napravljenega.

In vendar je sovodenjska občina med tistimi, ki bi najbolj potrebovale dobro cestno omrežje. Pobočja Matajurja, ki jih dolgo časa pokriva sneg in na katerih so odlična smučišča, bi lahko privabila mnoge turiste, če bi do tja bila speljana vozna cesta.

S tem popravkom doseže število cest v Beneški Sloveniji 376 km na površini 697 kv. km. Vendar ni stanje skorajda nič spremenjeno, kajti razmerje med površino in razvojem cest se ne spreminja.

Srednje

SREDNJE, 6. — Nekaj mladeničev iz naše občine je šlo pred dnevi v Videm na zdravniški pregled, ki je potreben pred emigracijo v Kanado. Pregled sam je bil precej strog, vendar so bili naši mladeniči priznani kot zdravi in sposobni ter so dobili dovoljenje, da lahko odpotujejo v Milan, kamor je treba iti na drug zdravniški pregled, kot zahtevajo predpisi.

V Milanu je bil zdravniški pregled še strožji, po čemer je videti, da želi biti Kanada gotova, da pridejo v državo samo one osebe, ki so res stoodstotno zdrave in delavne. Pri pregledu so upoštevali tudi težo vsakega posameznika ter so vsakogar, ki ni tehtal toliko, kolikor bi moral v primeri s svojo postavo, brez nadaljnjega izločili. Med temi so bili tudi nekateri naši mladeniči. To je zelo žalostno kajti mladeniči iz naših dolin niso kljub svojemu zdravju taki hrusti, kot bi zaradi njihove postave kdo zahteval. Na vsak način je večina mladeničev uspešno prestala tudi višji zdravniški pregled v Milanu.

Da bi se prepričali, ali so mladeniči res vajeni težkega dela, so na pregledu polagali mnogo pažnje na žulje na rokah, kar je seveda vplivalo na naše mladeniče in so to podrobnost povedali vsem v vasi, ko so se iz Milana vrnili domov.

Pri tem ugotavljamo, da imajo tujci precejšnjo nezaupljivost do italijanskih delavcev, posebno onih iz Južne Italije. Njihovo delo in njihove običaje lahko na žalost občudujemo tudi pri nas in to zaradi nenehnega preseljevanja iz Južne Italije proti severu. Iz tega razloga nas torej ne čudi izredno stroga kontrola, ki jo izvajajo oblasti pred sprejemom delavcev za Kanado, kajti tudi Slovence iz naših dolin prištevajo med Italijane, kot one iz Južne Italije ali Kalabrije ali pa iz Srednje Italije. Po tem nam je tudi jasno, zakaj v tujini ločijo ljudi iz posameznih italijanskih pokrajin ter so oni iz severnih bolj priljubljeni kot oni iz južnih.

Toda pustimo to ob strani. Našim mladeničem, ki so uspešno premostili vse zapreke v Milanu, ne preostaja drugega, kot da potrpežljivo in z zaupanjem čakajo, da bodo njihove prošnje ugodno rešene in potem jih bo treba pač pozdraviti, morda za vselej, kajti marsikdo ne bo več videl domačega kraja.

Kljub temu smo pa zadovoljni, da se bodo na ta način v kratkem času dvignili iz dosedanje bede in si onstran oceana ustvarili boljše in lepše življenje.

Prapotno

Vodovod po dolini Idrijce je delo, ki je izredno važno za to občino, ker ta leži prav v dolini Idrijce.

Vodovod se začne pri vasici Prapotišče. Od tukaj nadaljujejo cevi proti vasici Koson in naprej priti Bodigoju, dokler ne pridejo do središča v Prapotnem. Vendar je bil načrt za napeljavo vodovoda slabo preštudiran v podrobnostih. Tako so napravili veliko napako, ker niso upoštevali padca in pritiska vode, da bi nekatere cevi lahko zagotovile prenos potrebnih količin vode. Šele sedaj so ugotovili, da so bili načrti v tem pogledu napačni in bi sedaj morali nadomestiti cevi z drugimi, na vsak način širšega premera. Zaradi tega bi bilo potrebno ponovno izkopati teren med Kosonom in Bodigojem, kjer so ožje cevi in jih nadomestiti s širšimi. Vse to pomeni seveda izgubo časa, poleg tega pa še večje vsote denarja. Delavci, ki so postavljali cevi, seveda ne mislijo opraviti ponovnega dela zastonj in tako bo celotna škoda narasla na okoli en milijon lir. Vprašanje je, kdo bo plačal stroške, ki so nastali zaradi napačnih računov.

PRIČETEK GRADNJE tovarne državnega monopola

V novem podjetju bodo zaposlene predvsem ženske

GORICA, 6. — V zgodnjih jutranjih urah, ko je veter pošteno rezal v lica in ljudi prisilil, da so se čim bolj stiskali okoli toplih zapečkov, so v Ul. Torriani določili prostor, na katerem bodo v najkrajšem času pričeli graditi tovarno državnega monopola, za izdelavo delovnih oblek in zavojev. Takrat je namreč na kraj sam pripeljal prvi tovorni avtomobil gradbenega podjetja Antonini in Fragiacomo iz Trsta večjo količino gradbenega materiala za pričetek prvih del.

Kot je znano, bo gradnja nove tovarne državnega monopola stala okoli 300 milijonov lir in bo trajala 400 delovnih dni. Izbrano mesto meri okoli 22 tisoč kvadratnih metrov. V tovarni bodo v glavnem zaposlene ženske.

Tovarna bo zgrajena po najmodernejših higienskih načelih in bo imela tudi prostor, kjer bodo delavke lahko svoje otroke dajale v varstvo vzgojiteljem med delovnim urnikom.

Občni zbor Podpornega društva

GORICA, 6. — Odbor goriškega Podpornega društva vabi vse svoje člane na občni zbor, ki bo v nedeljo 10. februarja 1952 ob 9. uri v prostorih Ljudske čitalnice v Ul. Ascoli 1/I.

Dnevni red občnega zbora je sledeči:

1. Izvolitev treh članov v verifikacijski odbor.
2. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
3. Poročilo o delovanju društva v preteklem letu.
4. Poročilo o finančnem stanju društva.
5. Poročilo nadzornega odbora.
6. Razrešnica staremu odboru.
7. Volitev novega odbora.
8. Slučajnosti.

Ako občni zbor ob določeni uri ne bo sklepčen, bo po členu 23. društvenih pravil eno uro pozneje z istim dnevnim redom ob vsaki udeležbi članov.

Vesti za trgovce

GORICA, 6. — Zveza trgovcev za goriško pokrajino sporoča vsem članom, da si na njenem sedežu v Ul. IX. avgusta lahko ogledajo sledeče okrožnice: šesto podaljšanje trgovinskega sporazuma med Italijo in Poljsko z dne 15. 6. 1949; prošnje za podržavljenje blaga, uvoženega ob priliki mednarodnih velesejmov in turističnih manifestacij; uvoz 5000 ton parafina iz dežel območja dolarja; uvoz 12.000 ton petrolejskega premoga iz dežel območja dolarja: podaljšanje trgovinskega in plačilnega sporazuma med Italijo in Švico z dne 21. oktobra 1950; razdeljevanje kontingentov za drugo tromesečje; ukrep za olajšanje uvoza in izvoza umetnin na razstave itd.; uvoz krompirjevega škroba; dobava bakra iz Belgije.

Draginjska doklada obrtniškim delavcem

GORICA, 5. — Zveza obrtnikov v Gorici obvešča včlanjene tvrdke, da bodo morale s 1. februarjem svojim nameščencem izplačevati draginjsko doklado na naslednji način:

Delavnice v Gorici, Tržiču in Gradežu: za delavce nad 20 leti: 83.50, za delavke: 72.30, od 18 do 20 let: 79.20 in 58.50; od 16 do 18 let: 59.90, 50.40; pod 16 let pa 40.15 in 40.05.

Delavnice v občinah pokrajine: za delavce nad 20 leti: 79.95, za delavke: 69.20; od 18 do 20 let: 75.75, 56.05; od 16 do 18 let: 59.80, 50.40; pod 16 leti: 40.15 in 40.05.

Izlet SPD v Trbiž

GORICA, 5. — Ljubitelje bele opojnosti predvsem pa zimskega športa opozarjamo, da prireja Slovensko planinsko društvo v Gorici smučarski izlet v Trbiž ob priliki skakalnih mednarodnih tekem, na katerih bodo nastopili tudi jugoslovanski skakalci. Vpisuje urar Darko Šuligoj na Travniku. Vstopnina znaša za člane 500 lir in za nečlane 650 lir. Odhod s Travnika ob 6. Organizatorji bodo poskrbeli za prevoz udoben avtobus.

Obnova osebnih izkaznic

GORICA, 6. — Županstvo opozarja vse prebivalce na čl. 3 zakona o javni varnosti, po katerem so osebne izkaznice veljavne samo tri leta. Vsem tistim, ki so jim osebne izkaznice zapadle, priporoča, da jih čimprej obnovijo.

KINO

VERDI. 16.30: «Kri ob zori», A. Gardner.
VITTORIA. 17: «Zgodba o detektivu», S. Smart.
CENTRALE. 17: «Klic krvi» L. Padovani in C. Ninchi.
MODERNO. 17: «Polnoč», M. Lopez in A. De Cordova.

POGOVOR Z DELAVCEM V TRŽIČU

V tržiških ladjedelnicah zanemarjajo sindikalno delovanje

Delavci prisiljeni delati nadure, medtem ko mnogo brezposelnih čaka na delo

Srečal sem slovenskega delavca, ki je zaposlen v ladjedelnicah v Tržiču. Imela sva isto pot in zato sem se mu pridružil; zanimalo me je namreč, kako je s slovenskim delavstvom v ladjedelnicah.

Slovenci, ki se zavedajo svojega porekla, so stalno pod pritiskom kominformistov, ki se trudijo na vse načine, da bi jih prepričali, da so na slabi poti. Če nekdo od slovenskih delavcev pove o tem, kar je imel priliko videti v Jugoslaviji, mu pravijo, da je to samo polemika in propaganda proti Sovjetski zvezi. Seveda se kominformisti poslužujejo tudi groženj in grozijo čestokrat našim delavcem: «Bo že prišla Rusija in sedaj boste videli!» Ali jim celo pretijo z vislicami. Vendar niso vsi delavci taki; mnogo jih je med njimi, ki so se na lastne oči prepričali, da je vse kar piše kominformistično časopisje, samo ogabna laž. Toda, ker želijo živeti v miru, raje držijo svoje misli zase, da bi se ne izpostavili besnim napadom zakrknjenih kominformistov.

Prišlo je tako daleč, da so kominformisti v svoji gonji slabši kot fašisti. Če kdo pove kominformistom kar misli, ga takoj napadejo s «plačancem» in potem govorijo okoli, da prejema petdeset tisoč mesečno za to, da zagovarja Jugoslavijo. Zato ni nič čudnega, če so slovenski delavci bolj zaprti vase, ker vedo, da je vsako prigovarjanje takim ljudem, ki nočejo videti, brezuspešno in se raje pogovarjajo s tistimi, ki trezno in pametno presojajo položaj.

V ladjedelnicah je sedaj precej dela. Delavci pa so prisiljeni delati nadure. Tako stanje ni nikomur pogodu, posebno pa še ne onim, ki imajo razvito delavsko zavest. Saj je v Tržiču mnogo brezposelnih, ki bi lahko našli primerno zaposlitev, če ne bi ravnateljstvo zahtevalo nadure od zaposlenih delavcev. Če bi vsakdo delal le osem ur dnevno, bi v Tržiču nastala možnost zaposlitve večjega števila delovne sile, kakor pa v današnjih časih.

Zanimivo in značilno za kominformovsko sindikalno politiko je, da se z dodelitvijo nadur delavcem popolnoma strinja. Pred dvema ali tremi leti so se še borili proti naduram, danes pa kratko in malo molčijo in celo prihajajo z njihove strani nasprotovanja, naj le delavci sprejmejo nadurno delo. Seveda tako ravnanje ne more vzbujati pri delavcih simpatije do take sindikalne organizacije.

Ne čudimo se takemu ravnanju, saj kominformistični sindikalisti zanemarjajo sindikalno borbo, ker imajo preobilo dela z blatenjem Jugoslavije. Zato pa naj se ne začudijo, ko bodo nekega dne ostali generali brez vojske in bo delavska sindikalna zavest obrnjena na drugo stran.

IZ TRŽAŠKEGA DNEVNIKA

POSLEDICA SISTEMATIČNEGA ZANEMARJANJA NAŠEGA KMETIJSTVA V MILJSKIH HRIBIH

Od 15 milijard 813 milijonov lir pomoči iz Marshallovega plana, so nakazali za naše kmetijstvo le borih 50 milijonov - Načrtno razlaščanje rodovitne zemlje naših kmetov v tržaški okolici

Srednji del Miljskega hriba sestavljajo vasice Hrovatini, Božiči, Fajti, Sodniki in še par manjših naselbin. Pravzaprav je vse to ena sama raztresena vas, ker je le nekaj minut hoda od ene do druge naselbine. V delavnih dneh se dozdeva človeku, kakor bi prišel v majhno žensko republiko: moških ni videti nikjer, vsi so na delu daleč izven vasi, v Trstu in povsod drugod, kjer je kaj zaslužka. Nekdaj so živeli tu kmetje; samo Hrovatini n. pr. so imeli 120 krav. Na srednjem delu Miljskega ni pa ni niti govora o živinoreji. Na vsem hribu je sploh upoštevanja vrednih le 25 glav goveje živine pri Jelerjih (50 hiš. št.)

O vsem ostalem Miljskem hribu se lahko reče, da je ostal popolnoma brez živinoreje in gozdov torej tudi brez gnoja. Hrovatini in sosedne naselbine imajo svoje njive na južnem, proti Kopru obrnjenem pobočju. Lega je sicer zelo ugodna, trt je še dovolj in dobrega vina, tudi cijke razveseljujejo pozimi pogled s svojim temnim zelenilom. Toda kako naj bi se ohranilo poljedelstvo brez vesela njega in brez gnoja? Poljedelstvo vidno propada in bo popolnoma izumrlo, ako se gospodarska politika naših oblasti ne spremeni korenito. To pa prav nič ne kaže na to, da se bo spremenila.

Za razna industrijska podjetja so v coni A potrošili iz Marshallovega plana 15 milijard 813 milijonov lir, za podpore poljedelstvu pa komaj 50 milijonov. Kaj pomeni teh 50 milijončkov bo razvidno iz sledečega primera: Izračunali smo, koliko bi stali danes zidovi, ki podpirajo paštne v [illegible] vinogradov, ki daja novega vina na leto. Ako bi hoteli te zidove danes napraviti, bi bilo treba potrošiti skoraj 8,5 milijonov lir samo za zidove in kamenje, brez vsakega drugega dela, ki je potrebno da se strmi neobdelani bregovi spremenijo v vinograde. Znano pa je vsem, da so naša najboljša vina iz najbolj strmo ležečih vinogradov, rojanskih, kontovelskih, prosečkih, kriških, ricmanjskih, mačkovljanskih itd. Vsi ti vinogradi so umetno napravljeni iz samih podzidanih paštnov.

Na podlagi zgornjega računa stanejo torej samo podporni zidovi za paštne, na katerih se pridela 1000 hl vina kar 420 milijonov današnjih lir. Pri tolikšni oblasti, ki razpolagajo z uradnimi podatki, lahko same izračunajo, koliko milijard lir kapitala je vloženega v naše poljedelstvo, ki sedaj nevzdržno propada. S smešno neznatno podporo 50 milijonov se ne more in se tudi ni prav ničesar [illegible] in naše poljedelstvo drvi brez vsake ovire navzdol do popolnega poloma. Ne samo na Miljskem hribu — tam sicer najprej — tudi povsod drugod se bodo v doglednem času v najboljšem primeru pasle ovce in vse in ves trud naših prednikov ter vse v poljedelstvo vložene milijarde pojdejo rakom žvižgat.

Namesto da bi se zaezilo propadanje našega poljedelstva in da bi se ukrenilo vse, kar je potrebno, da bi mogel naš kmet s svojim delom udobno živeti na svoji zemlji, se celo razlaščajo najboljša zemljišča za zidanje tovarn in stanovanjskih hiš za semkaj privabljene in protežirane priseljence. Sedaj so na vrsti najlepši travniki ki ležijo v dolinski ravnini. Nameravajo jih pokupiti — seveda kakor po navadi po razlastitvi — da bodo pekli opeko. Se bo že našel v Rimu kakšen primeren paragraf, da bo mogoče «zakonito» in poceni izpodriniti našega kmeta!

Že pred italijansko zasedbo je bil kmet v glavnem prepuščen samemu sebi. V tisti dobi pa so vladale na našem ozemlju popolnoma drugačne razmere. Trst je bil bogato trgovsko mesto in naši kmetje so v njem dovolj razpečavali svoje pridelke. Niti najbližji okoličani niso iskali zaslužka v mestu in so bili po veliki večini kmetje. Danes ni več nekdanje okolice in potomci nekdanjih okoliških kmetov so prisiljeni, da si iščejo zaslužka v mestu, ako hočejo živeti. To velja tudi za ves Miljski hrib, ki je z avtobusi ves povezan z Miljami in Trstom in v gospodarskem in kulturnem pogledu pomeščanjen.

To pa ni posledica gospodarskega razvoja in napredka mesta, kakor se dozdeva površnemu opazovalcu, pač pa je posledica sistematičnega zanemarjanja in zatiranja slovenskega kmeta.

Milijardna bogastva, ki so jih naši predniki ustvarili posamezno vsak za sebe, je danes mogoče rešiti in dalje razvijati le s pomočjo krepkih gospodarskih organizacij. Prepuščeni sami sebi, bomo vsi gospodarsko uničeni drug za drugim. Žalostne gospodarske razmere na Miljskem hribu so nam za to najboljši dokaz.

—od.

Zastavila mu je plašč potem pa ga je še obklala

Ludvik Cernologa se je 26. septembra 1950. leta vrnil zvečer domov k teti, pri kateri je stanoval, in takoj stopil k omari, iz katere je hotel potegniti dežni plašč. Čim pa je odprl vrata, je opazil, da njegovega plašča ni več. V skrbeh, da mu ga ni kdo ukradel, je najprej stopil k teti in jo vprašal o zadevi. Ta je po dolgem prerekanju končno le priznala, da je plašč zastavila v zastavljalnici za borih 1000 lir, ker je bila brez denarja. Fant je bil zelo jezen in njegovo teto Giovanna Olieni je to še bolj razburilo ter je fanta kratko in malo najprej ranila s kuhinjskim nožem ter ga takoj nato nekajkrat oplazila z metlo. Ranjeni fant se je zatekel v bolnico. Okreval je v 8 dneh.

Ženska se je pred sodiščem zagovarjala, da v jezi ni vedela kaj dela.

Sodišče jo je po kratkem sestanku v sejni dvorani spoznalo za krivo povzročitve telesnih poškodb ter jo je obsodilo na 7 mesecev in 15 dni zapora ter na zaplembo noža.

Predsednik Zulmin, tožilec De Franco, zapisnikar Pivk, obramba odv. Kezich.

TRZASKA BORZA

Funt šterling 1.600, švicarski frank 157, dolar 685, marengo 6575, zlato 890.

S prijetnimi obljubami prevaral čevljarja in trgovca

Prebrisani Gullo je hotel priti na lahek način do denarja, prišel pa je le do sodišča

Dolgo se 36 letni Giuseppe Gulla ni oglasil pri Francu Colji, kateremu je predčasno obljubil pogoste obiske. Colja je zasumil, da nekaj smrdi v tej zadevi in je nekega dne iskal tolažbo in morda tudi kako pomoč pri Pasqualu Spini. Colja je zaprl svojo majhno trgovinico z usnjem v Ul. Imbriani ter odšel k prijatelju, kateremu je odprl srce in mu vso zadevo pojasnil. Ob koncu pa je obstal presenečen, kajti Spina mu je kratko in malo vrgel v obraz: «Torej tudi tebe je lopov ogoljufal!» Moža je kar stisnilo okoli srca, vendar se je takoj pomiril in poslušal zgodbo svojega prijatelja.

Pri Spini se je oglasil Giuseppe Gullo, ki se je takoj ponudil, da za 7.000 lir proda njegove gojzarice svojemu sorodniku. Spina, ki je dobro vedel, da mu posel ne gre preveč izpod rok, je bil takoj vesel ponudbe in je možu brez premišljanja izročil čevlje. Gulla je seveda čevlje vzel, toda dejstvo je, da jih ni lastniku nikoli plačal in se niti ne ve, če jih je sploh prodal kakemu sorodniku.

Medtem ko je Spina utrpel le 7.000 lir škode, pa je Colja utrpel približno 16.500 lir škode. Gullo se je oglasil tudi pri njem in mu takoj ponudil, da mu, kot dober čevljar, naredi lepe čevlje, katere bi lahko Colja z dobrim zaslužkom prodajal. Toda sam nima ničesar, še manj pa denarja, da bi si nakupil potrebno blago, zato bi bilo najbolje, da mu Colja da nekaj usnja, 2 kopiti in razno orodje.

Upajoč na dobro kupčijo, je Colja izročil Gullu, kar si je sam izbral. Ko je bilo vse skupaj zavito v lep zavojček, je Gulla prijazno pozdravil in odšel, še prej pa je obljubil, da se bo večkrat oglasil in sporočal Colji, kako mu gre delo z rok.

Toda prebrisanega Gulla ni bilo več nazaj. V skrbeh za posojeni material, si je Colja zaželel tolažbe in jo dobil (s kakšnim vtisom smo že zgoraj omenili) pri Spini.

Moža sta dolgo premišljevala, kaj naj bi storila in končno sta se zedinila, da predata vso zadevo v roke policiji.

Policija je seveda predala vse akte sodišču, pred katerim se je moral Gullo zagovarjati.

Sodišče ga je spoznalo za krivega in ga obsodilo na 9 mesecev in 10 dni zapora ter na plačilo 12.000 lir globe in mu vso kazen oprostilo.

Predsednik Zulmin, tožilec De Franco, zapisnikar Pivk, obramba odv. Kezich.

Zadnja pot Ivana Dolharja

Včeraj popoldne je množica prijateljev in znancev spremila na zadnji poti Ivana Dolharja, zavednega Slovenca od Sv. Ivana.

Pokojnik je bil med prebivalstvom zelo priljubljen, predvsem zaradi svojega plemenitega značaja. Do še pred nedavnim je bil zaposlen v pivovarni Dreher, kjer je delal polnih 58 let. Pred približno 3 tedni je napadla zahrbtna bolezen, ki je do takrat zdravega in čvrstega Dolharja spravila v posteljo iz katere ni več vstal. Pred tremi dnevi pa je za vedno zatisnil svoje oči.

Pogrebni sprevod je zavil pred hiše žalosti do cerkve pri Sv. Ivanu, kjer so bili žalni obredi. Tam so se od pokojnega Ivana Dolharja poslovili Svetoivančani ter znanci iz vsega mesta, medtem ko so ga sorodniki, ožji prijatelji in nekdanji delovni tovariši pospremili do pokopališča pri Sv. Ani.

Žalujočim sorodnikom, predvsem pa sinu dr. Alojzu, izrekamo naše iskreno sožalje.

Sožalna izjava namestnika tržaškega župana gen. Wintertonu ob smrti angleškega kralja

V odsotnosti tržaškega župana inž. Bartolija, je njegov namestnik naslovil na gen. Wintertona v zvezi s smrtjo angleškega kralja Jurija naslednjo brzojavko: V županovi odsotnosti izražam v imenu mestne uprave globoko sožalje zaradi angleškemu narodu velike žalosti, ki ga je zadela.

DESETLETNICA VSTAJE KOROŠKIH PARTIZANOV

Iz vseh krajev, kjer so nekoč pokale partizanske puške na Koroškem, so se dne 27. januarja t. l. zbrali delegati Zveze bivših partizanov Slovenske Koroške v Celovcu, da povezano s svojim občnim zborom proslavijo 10. obletnico začetka oboroženega protifašističnega odpora na koroških tleh. Tega občnega zbora so se udeležili tudi gostje iz Jugoslavije in s Svodobnega tržaškega ozemlja, in sicer za Zvezo borcev Slovenije in Zvezo vojnih invalidov Jugoslavije tovariši Matija Krmelj, Gojko Gornik-Iztok in Johan Brtoncelj, za Zvezo bivših partizanov cone A Svobodnega tržaškega ozemlja pa tovariša Franc Lipovšek-Tine in Laurenti.

Potem, ko je predsednik Zveze bivših partizanov Slovenske Koroške, tovariš dr. Luka Sienčnik otvoril, je partizanski občni zbor pozdravil v imenu Demokratične fronte delovnega ljudstva njen predsednik dr. Franc Petek. V svojem nagovoru je med drugim dejal: «Partizanske edinice in OF so bile prvi izraz volje slovenskega in jugoslovanskih narodov do oboroženega odpora proti nacističnemu in fašističnemu okupatorju. Dobili sta svojo pobudo od KPJ, oziroma KPS in imeli nalogo, zajeti vse sloje ljudstva ne oziraje se na prejšnje politično ali svetovno-nazorsko opredelitev. Njihova aktivnost pa se ni omejila samo na teritorij prejšnje Jugoslavije, ampak zajela je tudi vse zamejske Slovence na Primorskem in na Koroškem. Prav tako so naši partizani podali tovariško roko v pomoč antifašističnim borcem drugih narodov. Tako se je na primer mogel organizirati tudi avstrijski «Freiheitsbataljon». Vse to je bilo mogoče samo zaradi tega, ker so bili partizani pač partizani, ne pa kakršna koli poljubna vojaška organizacija, in boj, ki so ga vodili, je bil boj proti nasilju, za preureditev družbenega reda v smislu resnične demokracije in socializma.»

Zaključil pa je s sledečimi besedami: «Deseta obletnica, ki jo praznujemo, naj torej ne bo samo spomin, ampak tudi zagotovilo, da stoji koroško delovno ljudstvo na trdnih nogah.»

Nato je predsednik Zveze bivših partizanov Slovenske Koroške, tovariš Karel Prušnik-Gašper govoril o desetletnici začetka protifašističnega odpora na Koroškem. Tako je povedal v svojem referatu:

«Današnji občni zbor Zveze bivših partizanov Slovenske Koroške, je v času, ko obhajamo desetletnico organiziranega protifašističnega oboroženega odpora na Koroškem. Pred desetimi leti se je tu pri nas začel boj z orožjem proti orožju ali bolje rečeno, najprej le gopogumom proti do zob oboroženemu nečloveškemu sovražniku. Pred desetimi leti smo šli branit s puško v rokah ljudi, ki so nam najbolj pri srcu, branit življenje naših staršev in otrok, ki jih je Hitler zapisal poginu — smrti. Branili smo slovenski narod, branili našo domačo zemljo. S tem našim korakom pa smo se uprli tudi najreakcionarnejši sili, kar jih je kdajkoli poznala človeška družba, kajti združeni fašizem je grabil po svobodi vseh ljudstev sveta. Vključili smo se v protifašistično, proti hitlerjevsko koalicijo in se z ramo ob rami borili z vsemi demokratičnimi narodi. Šli smo braniti demokracijo in svobodo nas in vseh narodov prav takrat, ko sta bili demokracija in svoboda najbolj ogroženi, takrat, ko je nemški fašizem skorenj tlačil vso srednjo Evropo, blokiral Leningrad in stal pred vrati Moskve. Tri leta je trajala ta borba, ki je bila težka in kruta, in čeprav smo od začetka stali proti sovražniku 1:10, smo zmagali, ker nas je vodila globoka zavest pravičnosti, ljubezen do lastnega naroda in spoštovanje do človeških demokratičnih pravic. Danes, ko se razni SA-standartenfirerji in Steinacherji spet vedno bolj uveljavljajo v političnem življenju Avstrije, ko se popravlja škoda knezu Starhembergu in se mu vračajo njegovi gradovi, je potrebno, da se ozremo malo nazaj na težke čase, ki so jih povzročili prav Steinacherji in Starhembergi, največji sovražniki naš Slovencev in tudi največji zatiralci avstrijskih demokratičnih množic. Takrat, leta 1934 je bil junaški upor avstrijskih republikancev udušen v krvi. Starhemberg je dal streljati v demokratične množice s topovi, na vislicah pa je pustil umreti Kolomana Wallischa. Münnichreiterja in druge najboljše voditelje in borce za republiko in demokracijo v Avstriji. Našega odpora v letih 1942—1945 niso mogli streti, ker je bilo naše ljudstvo na naši strani, ker smo dobivali pomoč demokratičnih množic na Koroškem.»

Tovariš Gašper je podal še kratek oris zgodovine narodnoosvobodilne borbe na Koroškem, se imenoma spomnil vseh vrste partizanov-junakov ter delegatom občnega zbora obudil spomin na velika dejanja pa tudi na ogromno trpljenje in žrtve teh najboljših sinov in hčera slovenskega naroda ob severni jezikovni meji. Ko je našteval junaštva partizanov, je dejal: «Prepojeni z globoko predanostjo in ljubeznijo do trpečega ljudstva so umirali ranjeni borci brez sleherna moledovanja pred sovražnikom. To so bili junaki, ki zaslužijo, da se jih vedno spominjamo, ki so in ostanejo simbol naše borbe.»

«Desetletnica prvega partizanskega strela proti fašizmu na Koroškem,» tako je tov. Gašper ob koncu svojega referata dejal: «moramo partizani obhajati pogumno in dosledno. Politična situacija je ugodnejša kot kdaj koli prej. Kakor med vojno nismo dopuščali, da bi sovražnik teptal načela demokracije in pravičnosti, tako je naša sveta naloga tudi danes, da kot bivši partizani branimo resnico sploh in resnico o naši borbi še posebej pred vsemi klevetniki, pa naj bodo to nepoboljšljivi nacisti, OeVP-jevski podpredsedniki Steinacherji ali pa kominformovski lažniki. Naša borba, ki je zapečatena z neštetimi grobovi, bo imela trajen učinek le tedaj, če bomo mi, ki smo jo preživeli, naprej delali na svetlih načelih resnice, demokracije in bratstva med narodi.»

Delovno poročilo partizanske organizacije je podal organizacijski sekretar tov. Janko Gröblacher. Zajel je v svojem poročilu ves čas od zadnjega občnega zbora v aprilu 1950 ter posebno ožigosal dejstvo, da občina Železna Kapla nima prostora za spomenik padlim borcem proti fašizmu, dočim je takoj dala na razpolago prostor za postavitev spomenika padlim vojakom nemške vojske.

V diskusiji, ki je referatom sledila, je najprej sekretar ZbPSK, tov. Franci Zwitter pozval vse partizane, naj se pridružijo tožbi proti odgovornemu uredniku časopisa «Alpenruf», ki je pred nedavnim nesramno klevetal borbo koroških partizanov.

IZ JUGOSLAVIJE IN TRSTA

Tudi gostje iz Jugoslavije in s Trsta so posegli v diskusijo ter ob tej priliki izročili pozdrave Zveze borcev Slovenije in njene sekcije koroških borcev, oziroma pozdrave Zveze bivših partizanov cone A Tržaškega ozemlja. Tovariš Brtoncelj je podal kratke partizanske življenjepise narodnega heroja Matije Verdnika-Tomaža, Johana Zupanca, prvega organizatorja OF v okolici Železne Kaple in Franca Pasterka-Lenarta, prvega komandanta I. koroškega bataljona ter pozval, da moramo posnemati njihov značaj v naši današnji vsakdanji borbi v prizadevanju za enotnost slovenskega ljudstva na Koroškem.

Po sklepu o spremembi pravil, ki jo je podrobno utemeljil tov. Franci Zwitter na podlagi katerih bo dosedanja «Zveza bivših partizanov Slovenske Koroške» odslej nosila ime «Zveza koroških partizanov», je bila staremu odboru izrečena razrešnica s polnim priznanjem in soglasno odobritvijo njegovega dela. Nato so navzoči delegati prav tako enoglasno izvolili novi odbor.

Ponovno je bil izvoljen za predsednika tovariš Karel Prušnik-Gašper, ki se je v imenu novega odbora zahvalil za zaupanje. S podaritvijo daril gostom iz Jugoslavije in Trsta v spomin na desetletnico prvega partizanskega strela na Koroškem je bil občni zbor «Zveze koroških partizanov» končan.

Otroci pri delu (Foto Magajna)

"VSAKO DELO JE VESELO..."

OBISK V VRTCU NA GRETI

Vzgojiteljica Marija Černigoj 50 let med otroki - 76 dečkov in deklic v vrtcu na Greti - Velike zasluge vrtnarice za dobro opremljeno slovensko šolo

Z Grete, Rojana in z vseh strani mesta romajo okrog devete ure zjutraj majhni dečki in deklice do rojanskega mostu in nato po strmem klancu navzgor do velikih zelenih vrat. Ko se jim odpro, se ta prijazni drobiž vsuje čez prostrano dvorišče in porazgubi v precej obširni, svetli stavbi. Slovenski in italijanski otroci so: drugi ostanejo v pritličju in prvem nadstropju, tisti ki čebljajo po slovensko pa se vzpno v drugo nadstropje, kjer jih čaka svetla in velika učilnica.

Skrbna postrežnica jim jo je že toplo ogrela, pripravila vsem predpasnike, uredila stolčke in mizice. Navadno jih sprejme tudi vzgojiteljica. Vedno pa ni ona prva v šoli. Ni to njena krivda. Če greš kdaj mimo Portiči di Chiozza ob 8 uri in pol, boš videl tam stati še vedno čvrsto gospo, ki se ozira okrog in nekoga čaka. To je vrtnarica z Grete. Čaka, da ji mamice iz mesta pripeljejo svoje malčke, ki potem od središča mesta nadaljujejo skupaj z njo pot na oddaljeno Greto. Včasih kdo izmed teh «velikih šolarjev» zamudi, vzgojiteljica pa noče, da bi bil zamudnik žalosten, če ne bi mogel v šolo. Ko so vsi zbrani, se ta prisrčna družinica odpelje v vrtec. Vsi so veseli, saj imajo pred seboj lep dan.

«Vsako delo je veselo...» so peli, ko sva s tovarišem vstopila v učilnico. Veselje jim je sijalo z obrazov in ko so naju zagledali, so naju glasno pozdravili.

«Danes nas je v šoli komaj dobra polovica, ošpice imajo, pa morajo ostati doma», so nama razlagali.

Vedeli smo, da je bil vrtec na Greti pred dvema letoma v vsakem oziru boren. Matere z gornjih predelov Rojana kakor tudi one iz mesta so se pritoževale, da ne utegnejo spremljati svojih otrok v šolo, same jih pa tudi ne morejo puščati, ker so ulice v tistem predelu preveč prometne. Tudi sicer ni bil slovenski vrtec dobro urejen, čeprav italijanskemu v isti stavbi ni manjkalo ničesar. Otroci niso imeli učil, manjkale so jim igrače, celo stolčkov in mizic je bilo premalo, čeprav je le redko bilo v vrtcu do 20 otrok.

Če pa danes vstopiš v razred, te sprejme živ-žav. Vpisanih je 76 otrok in vsi redno hodijo, manjše število jih je le te dni, ko jih je več zbolelo za ošpicami. Pa tudi razred ni prazen. V omari v steni so lepi beli prti, da imajo malčki pokrite mizice, ko obedujejo. V redu so zloženi podbradki, na vsakem je posebno znamenje, tako kot je tudi na obešalnikih, tako da vsak otrok pozna svoje in lahko vedno v redu drži svoje stvari. Druga omara pa je polna igrač: kocke, ploščice za polaganje, stavnice, barvani svinčniki, pisane pole za gubanje in še mnoge druge za otroke vabljive reči. Tudi harmonij je v učilnici, pa lepe nizke mizice in stolčki. Da je vrtec tako lepo opremljen, je največja zasluga vzgojiteljice Marije Černigoj, ki je otrokom prava mamica. Skrbi zanje, ne ustraši se potov, ki jih je prehodila po vseh mogočih uradih, samo da je preskrbela opremo za vrtec — za svojo mladež. Njena je tudi zasluga, da vrtec na Greti tako lepo uspeva in da hodijo vanj mnogi slovenski otroci, ki bi sicer ostali doma ali pa bi jih matere poslale morda celo v italijanskega, ker so zaposlene in jih nimajo doma kje imeti. Marija Černigoj je med otroki tako priljubljena, radi jo imajo pa tudi starši in prav zaradi tega je število otrok v vrtcu na Greti letos tako naraslo.

Kljub svoji dolgoletni šolski praksi je vrtnarica Černigojeva živahna, vedno vedra in prijazna z otroki. Prav te dni je poteklo 50 let, odkar je vstopila v svoj poklic. Zato je prav, da se ob tem redkem jubileju še posebej spomnimo na njeno dolgo življenjsko pot, ki je bila vsa posvečena vzgoji naših najmlajših.

Februarja 1902. je nastopila svojo prvo službo v vrtcu Cirila in Metoda v Rojanu. 11 let je delovala v tem kraju, nato je bila premeščena v Škedenj. Leta 1917. pa je bila prva upraviteljica slovenskega in nemškega vrtca pri Sv. Vidu v Trstu, dokler niso slovenskega že leto kasneje ukinili, ko je v Trstu zagospodovala Italija. Ker ni bilo več slovenskih vrtcev, iz svojega rodnega mesta pa zavedna Černigojeva ni hotela, je vso dobo pod Italijo privatno poučevala in se tako skromno preživljala. Takoj po osvoboditvi pa se je stavila na razpolago šolskemu odseku in prevzela vrtec v Vicolo Ospedale Militare. Z največjo požrtvovalnostjo ga je uredila in število majhnih učencev in učenk je naraščalo. Slovenski otroci iz središča mesta so bili ves dan pod skrbnim varstvom dobre učiteljice in se pod njenim vodstvom razvijali. Vrtec je najbolje uspeval, dokler ga niso kominformisti pregnali iz stavbe. Stevilne zahteve staršev, neštete prošnje vrtnarice Černigojeve, da bi vrtcu dala občinska uprava primerne prostore, so ostale brez uspeha.

«Tako mi je bilo hudo takrat», pripoveduje Marija Černigoj, «kakor v tistih časih, ko so nam Italijani zapirali naše šole».

Černigojeve niso šolske oblasti mogle postaviti na cesto, saj ima izpit za vzgojiteljico na slovenskih, nemških in italijanskih vrtcih. In tako je bilo njeno naslednje službeno mesto pri Sv. Ivanu, leto nato pa na Greti, kjer je danes.

50 let dela Černigojeve ni utrudilo. Z enako ljubeznijo kot pred desetletji, skrbi danes za svoje malčke, se igra z njimi, jih uči lepih pesmi, lepega obnašanja, blage slovenske govorice.

«Se bi radi peli», so se oglasili, in že je vrtnarica začela z njimi «Naša hiša ljubeznivaš».

«Na praznovanje pusta se pripravljamo; seveda mora biti ta dan veselo», zato pa «Cinco Marinca» vsak dan odmeva v naši šolski sobi.

Se «Cinco Marinco» so zapeli, potem pa so si šli vsi po vrsti umit roke, kajti postrežnica je že pogrinjala mizice za obed. Sneli so z obešalnika vsak svoj podbradek s svojim znamenjem in se posedli. Živžav je utihnil, otroci so se sklonili nad svoje krožnike in obedovali okusno pripravljeno kosilo.

Poslovili smo se od ljubeznivih otrok in njihove učiteljice. Odhajali smo z zavestjo, da zapuščamo vrtec, ki dobro izpolnjuje svojo nalogo. Otroci se uče mnogo lepega, so prijazni, veseli, zanje skrbi učiteljica, ki jih vzgaja v dobre ljudi, v zavedne Slovence. In prav zaradi tega želimo, da bi lahko vrtnarica Černigojeva, ki je vzgojila že toliko mladih ljudi, še dolgo vrsto let delala med našimi najmlajšimi, njim in vsem Slovencem na Tržaškem v korist.

Vrtec z Grete s svojo učiteljico

Nekaj lanskoletnih uspehov jugoslovanske industrije

PROIZVODNJA DOMAČEGA KOKSA - NOV TOVORNI AVIOMOBIL "LUKA" - ELEKTRIČNE CENTRALE, PARNI KOTLI, VODNE TURBINE ZA 32.000 KONJSKIH SIL - VRSTA NOVIH RUDNIKOV

V preteklem letu je jugoslovanska industrija uspešno nadaljevala z gradnjo novih obratov in novih podjetij.

Tako so v Sisku, v novem oddelku za brezšivne cevi že montirali vse najvažnejše naprave in bodo v sredini tega leta lahko pričeli s proizvodnjo.

V Bosni grade dva velika ključna objekta, t. j. koksarno v Lukavcu blizu Tuzle in koksarno v Zenici. Predvidevajo, da bodo letos porabili za gradnjo teh dveh objektov še 104 milijone dinarjev. Vsega skupaj grade pri teh koksarnah 110 raznih objektov. Vedeti moramo, da grade poleg koksarne tudi vrsto tvornic, ki bodo izkoriščale odpadke osnovne proizvodnje. Tako ustvarjajo novi veliki kemični kombinat, ki bo potrošil 2,3 milijonov ton premoga na leto. Ta kombinat bo pa proizvajal dnevno: 645 ton koksa, 69 ton surovega katrana, 20 ton benzola, 25 ton amonosulfata, 15 ton žvepla, 6 ton fonolita in 0,8 ton naftalina. V začetku novembra lani je bilo dokončano 80 odst. objektov, ki so potrebni za pričetek dela. Koksarna bo dobivala koks po novem postopku jugoslovanskega inženirja Bože Popoviča iz rjavega premoga namesto iz črnega.

Pomembne uspehe je dosegla tudi jugoslovanska težka industrija. Tvornica Djuro Djaković iz Slavonskega Broda je zgradila za gradnjo železarne v Zenici martinove peči, jeklene konstrukcije za tvorniška dvigala, cele kotle in še mnogo drugih železnih delov za razne tovarne po vsej Jugoslaviji. Tudi mariborska tvornica kamionov se je postavila, saj je napravila nov tip domačega kamiona, ki nosi ime «Luka». Ta nov tovorni avto bo prevažal tri tone in je urejen za slabe ceste in hribovite kraje.

Ko smo že v severnem delu Slovenije, skočimo še v Maribor v tovarno Franc Leskovšek, ki izdeluje naprave za električne centrale Zavrelje, Raška, Seljašica in druge, vsega skupaj za 28 hidrocentral in termoelektrarn. Letos bo pa ta tovarna delala novo veliko dvorano za valjarno žice v Zenici.

V Karlovcu pa delajo parne kotle. Izdelali so prvo turbino 12.500 KW, ki predstavlja prvo iz cele serije.

Tudi Litostroj dela turbine, in sicer vodne. Tako je lani napravil veliko turbino za hidrocentralo v Zvorniku, ki ima 32.000 konjskih sil. To je bil največji agregat, ki so ga do sedaj napravili v Jugoslaviji.

V jeseniški železarni pa je pričela delati nova moderna peč za kaljenje pločevine. Po valjih te peči prehaja sedaj vsako uro okoli 130 kv m debelih jeklenih plošč.

Tudi rudarska industrija se postavlja z marsikaterimi uspehi. Lani so odkrili vrsto novih rudnikov. Tako so proučevali stare rudnike bakra v Sinjakobu in Mračaju. Odkrili so nove sloje v globini 800 m. Poleg tega pa še zlatonosni pirit. Bližu Lubije pa so našli nove količine železne rude odlične kvalitete, ki vsebuje 50 odst. železa in okoli 20 odst. mangana.

Tuzla se vedno bolj razvija v velik rudarski center. Znatno so napredovala dela za odpiranje prvega rudnika soli, ki bi lahko s 300.000 tonami proizvodnje na leto celih 50 let pokrival vse potrebe Jugoslavije. V bližini Tuzle so zgradili novo tvornico azbesta, ki je bila že oktobra 1951 spuščena v pogon.

V Dalmaciji pa so najnovejša raziskovanja pokazala, da obstajajo precejšnje možnosti za večje količine nafte. Odkrili so zemeljski asfalt in večje količine bitumiznih skrilavcev. Vse dosedanje raziskovanje dokazuje, da mora biti v bližini Jadranskega morja precej nafte. Iz oljnatih skrilavcev pa že sedaj pridobivajo razna tekoča goriva in olja.

V zvezi z vprašanjem proizvodnje nafte v Jugoslaviji še zabeležimo, da je rafinerija na Reki v povojnih letih za 90 odst. povečala svojo kapaciteto. Kapacitete naprav za končne proizvode pa je povečala kar za 300 odst. Sedaj zadoščajo proizvodi reške čistilnice za 83 odst. jugosl. potreb po gorivu in mazivu. Pred vojno so proizvajali 10 naftnih proizvodov, a sedaj 35. Tako mora Jugoslavija uvažati samo še specialno gorivo in specialna maziva. Na ta način so prihranili pri razliki cene nafte in proizvodov okoli 900 milijonov deviznih dinarjev.

Najbolje ilustrirajo vse uspehe, ki jih je dosegla povojna Jugoslavija pri industrializaciji številke proizvodnje nekih najvažnejših surovin na enego prebivalca. 1939 je odpadlo na enega prebivalca Jugoslavije 389 kg izkopanega premoga, 15 kg jekla in 0,1 kg aluminija. Proti koncu 1952. leta pa predvidevajo sledeče številke: premog 1041, jeklo 48 in aluminij 0,8.

BOGASTVO MAKEDONSKIH JEZER

V makedonskih jezerih ujamejo letno okrog 2,727.000 kg rib - Najboljše postrvi v Ohridskem jezeru - Znanstvena raziskovanja v Ohridu - Največ rib v Dojranskem jezeru

Gospodarstvo Makedonije je raznovrstno, zanimivo po svoji sestavi in pestrosti. Ta republika velja za največje proizvodno področje bombaža v Jugoslaviji. Makedonija je prva glede pridelovanja tobaka in drugih južnih kultur. V Makedoniji so največje živinorejske farme s stotisoči glav belih ovac. Makedonija je tudi naš največji proizvajalec svileprejk. Zato gradę v Titovem Velesu velikanski svilarski kombinat. Makedonija je tudi bogata sadjarska in vinogradniška pokrajina, ima mnogo gozdov, rudnikov in širna riževa polja. V makedonskem gospodarstvu ima precej važno vlogo tudi sladkovodno ribištvo, ki se od leta do leta bolj širi.

Bogastvo Makedonije v njenih rekah, zlasti pa jezerih, je bilo že od nekdaj objektivni pogoj za razvoj ribištva. K temu je treba prišteti še izvrstno kakovost rib v večini makedonskih jezer in rek, kakor tudi ugodne pogoje za njihovo naglo razmnoževanje. Toda stara Jugoslavija razvoju ribištva v Makedoniji ni posvečala nobene pozornosti. Zato je bilo stanje te gospodarske veje ob osvoboditvi zelo žalostno. Ribiči niso imeli niti najnujnejšega pribora, vse je bilo že zastarelo in obrabljeno. Zato ribolov še zdaleč ni bil rentabilen. Nič čudnega ni, da so ribiči na področju Ohrida, Dojrana, Prespana in drugih lovišč obubožali.

V Makedoniji je petnajst jezer, ki so zelo bogata s sladkovodnimi ribami. Njihova površina znaša 107.216 ha, rib pa ujamejo v njih letno okrog 2,727.000 kg ali povprečno 25.4 kg na hektar.

Z ribami najbogatejša jezera so Ohridsko, Prespansko in Dojransko.

Najbolj znane in tudi najboljše so postrvi iz Ohridskega jezera. Razen postrvi žive v Ohridskem jezeru še druge vrste rib, med njimi jegulje in karpi.

V neposredni bližini Ohrida stoji veliko poslopje, v katerem se bavi nekoliko ljudi z dokaj nenavadno nalogo — umetnim preskrbovanjem Ohridskega jezera z ohridsko postrvijo — najboljšo sladkovodno ribo. Obiskovalca najprej preseneti okolica postaje. Pred zgradbo stojita med drevjem dva velika bazena z vodo. Čemu služita ta dva bazena, ko je vendar «pred nosom» jezero? V njima gojijo v popolnoma istih pogojih kot v jezeru žive ribe raznih velikosti, vrst in teže. To so eksemplarji, ki služijo kolektivu ohridske ribiške postaje za znanstvena raziskovanja. In ta raziskovanja so dala doslej že zelo lepe rezultate.

Petnajst let že deluje ta postaja in lansko leto je dosegla svoj največji uspeh: obogatila je Ohridsko jezero z desetimi milijoni mladih postrvi. Lani je kolektiv pričel prvič umetno oplojevati belvice (znanstveno jih imenujejo «trura ohridiana»), to je posebna vrsta postrvi, ki živi samo v Ohridskem jezeru — v nobeni sladki vodi na svetu niso odkrili doslej te ribe. Od 132.000 njenih iker, kolikor so jih lani umetno oplodili, se je razvilo 83.000 mladih belvic, ostale so šle v izgubo. Odstotek poginulih iker je torej razmeroma velik, toda če upoštevamo, da je bil to prvi poizkus, je bil to brez dvoma uspeh.

V letošnjem letu so dogradili tik ob zgradbi postaje novo drstišče, tako da bo postaja dajala odslej okoli 25 milijonov mladih ribic letno. Doslej so strokovnjaki ribiške postaje umetno oplodili okoli 80 milijonov iker. Stirinajst let že spuščajo leto za letom v jezero nove in nove ribje generacije in jezero je vsako leto bogatejše na ribah. To dokazujejo sledeče preproste številke: Ob ustanovitvi postaje leta 1936 so nalovili ribiči v Ohridskem jezeru 75 ton postrvi, že pet let pozneje (ko je dorasla prva generacija umetno oplojenih rib) pa okoli 35 ton več. V povojnih letih nalovijo ohridski ribiči vsako leto že okoli 150 ton postrvi.

Kako pa ribe umetno oplajajo?

Ikre gojijo v posebnih inkubatorjih, skozi katere stalno teče voda s temperaturo 10,5 stopinj. Pri tej temperaturi se ikra razvije v ribico v 40 dneh. Vsak drugi dan je treba sproti odstraniti vse one ikre, ki so ostale neoplojene. Okoli dvajsetega dne se pojavijo na ikrah oči ribice in šele štirideseti dan se iz ikre dokončno izleže ribica. V postaji se te ribice kar same preživljajo. Vsaka ima na trebuhu vrečico, v kateri se nahaja rezervna hrana za 30 dni, t. j. dokler ribica popolnoma ne doraste. Ko dorastejo, pošljejo mlade ribice iz drstišča v njihov svet — v jezero, kjer pridobijo vsako leto na teži približno en kilogram.

Ribiči iz vasi ob Ohridskem jezeru se zavedajo velikanske koristi, ki jih imajo od ribiške postaje. Postaja jim daje strokovne nasvete, skrbi za izobrazbo malih ribičev, predvsem pa oskrbuje leto za letom Ohridsko jezero z milijoni in milijoni mladih ohridskih postrvi, ki so daleč naokrog — tudi v inozemstvu — znane kot ena najokusnejših rib.

Drugo po velikosti makedonsko jezero je Prespansko, ki leži 906 m nad morsko gladino. Zanimivo je, da to jezero nima odtoka na površju, marveč teče voda iz njega pod zemljo pod goro Galičnico v Ohridsko jezero. Rib v njem ni toliko, kakor v Ohridskem, lahko pa bi jih zaredili mnogo več, kakor jih je v njem zdaj. Vendar pa jih nalove ribiči zdaj devetkrat toliko kakor pred vojno. V starih časih je bil ribolov v makedonskih jezerih v privatnih rokah. Lastniki so dobivali za posamezna ribiška področja po 300 do 400 zlatih turških lir letno. Ribiča so izžemali tudi tako imenovani «moistri». Tako na pr. je odpadlo od dohodkov ribiške skupine 10 do 15 ribičev od vsakega tisočaka na ribiče 124 din, medtem, ko so si razdelili ostalih 876 din lastnik, mojster, njegov pomočnik in država.

Razen Lagadinskega in Kosturskega je Dojransko jezero z ribami najbogatejše. Globoko je komaj dobrih 10 m in v nobenem jezeru na Balkanu ni toliko rib kakor v njem.

Medtem ko jih ujamejo v Ohridskem na ha površine le okrog 12 kg, jih ujamejo ribiči v Dojranskem nad 255 kg. Dojransko jezero je na meji med Jugoslavijo, Grčijo in Bolgarijo. Bogastvo njegove faune in spretnost dojranskih ribičev sta znani daleč po svetu. Na površini okrog 3000 ha so nalovili dojranski ribiči pred vojno povprečno 420.000 kg rib letno, leta 1949 pa so jih nalovili 765.113 kilogramov. Po vojni jih nalove povprečno 600.000 kilogramov letno.

Po osvoboditvi je bilo ustanovljenih v Makedoniji več delovnih ribiških zadrug in z njihovo pomočjo se bo ribištvo še bolj razvilo. Ribiške zadruge so ne le v naseljih pri vseh jezerih, marveč tudi po vseh in mestih. Makedonsko ribištvo se hitro mehanizira in to je najboljše poroštvo, da bo donašalo od leta do leta večje dohodke.

Ribiči se vračajo z lova na Prespanskem jezeru.

Prispevki za "Teden našega dijaka"

TRST: — Spanger Ivan 200 lir, Sirk Bogomir 100, Zobec Bogdan 200, Zupančič Franc 200, Klun Ernest 200, Adam Albert 100, Kogoj Danilo 100, Zupančič Marija 100, Tavčarič Jože 100, Cebulec Josip 500, Brezavšček Marija 100, Zerjal Dora 300, družina Jurasek 100, Pavšič Katerina 100, Colja Emil 1000, Morasut Bruno 100, Laris Giordano 100, Mihelj Jože 100, Tavčar Jože 100, Miškovič Marija 900, Jerman Marija 100, Felicijan 200, Loredan Marcela 200, Marsetti Bruna 200, Rakar Aurelia 50, Bozec Jože 100, Pobega Josipina 100, Veljak Lazar 200, Veljak Albina 150, Veljak Ana 200, Furlani Ladislav 1000, Cigoj Milan 300, Bizjak Franc 500, Zigon Milena 1000, Lipovec Milka 500, Samec Marija 200, Gruden Adele 200, Tinta Pina 500, Furlan Branko 1000, Ferluga Nada 300, Pahor Vida 400, Glavič Marija 300, Kralj Anica 200, Lupinc Stanko 100, Doles Pina 200, Vuga Justina 100, Sčuka Anica 100, Ražem Danilo 100, Prinčič Sonja 150, Jerman Janez 2000, Tavčar Leon 1000, Starec Stanko 3000, Saksida Bogo 500, N.N. 1000, Ukmar Draga 1000, Suligoj Emil 30, Hrevatin Just 300, Daneu Lidija 300, Suman Angela 300, Starec Oskar 300, Zitko Bogomir 300, Lavrenčič Anton 300, Mirko 200, Nedoh Danilo 200, Stoka Drago 100, Potrata 100, Berce Lojze 200, Pertot Mirko 100, Paulica Jože 300, Cerne 300, Smeraldi Ivan 300, Kocjančič Miro 500, Babič Štefanija 200, N. N. 100, Svagelj Ana 100, Trampuž Marija 200, Salvi 500, Sirok Ivanka 500, Vovk Ema 100, Budaj Andrej 500, Colja Sonja 1000, N.N. 300, Grobovšek 300, Birsa 200, Starc 100, N.N. 100, Slavik Ljubica 500, Tomažič Rudi 1000, Švab Milan 500, S.N. 500, Curk Drago 1000, Okretič Henrik 2000, Deffar Pina 500, Milovnik 500, Skerlj Helsa 500, Caharija Franc 2000, N.N. 500, Trampuž 1000, N.N. 1000, Kranjc 500, Pojavnik 500, Starc A. 2000, N. N. 500, N.N. 1000, Jerman Zora 550, Frank Stane 1000, Saško 100, N.N. 200, Capani 300, Rožarca Pepca 500, Lovrečič Štefan 500, Okroglič Nada 500, Serbo Mila 300, Okroglič Nada, nabrala 2000, Slovenska tvrdka 2000, Fabjančič Ivan 1000, Gostilna Jože 1000, N.N. 2000, Furlani 1000, N.N. 2000, N.N. 500, Hibiej 2000, Knjigarna Fortunat 1000.

PRISPEVKI III. OKRAJA ZA NOVOLETNO JELKO:

Družina Morelj 300 lir, Burlovič Danila 150, Skapin Marija 100, Skrk Antonija 200, Slobec Ana 500, Angela Bensi 150, Vecchiet Marija 150, Vecchiet Pino 500, Jankovič Marija 200 in OF III. okraja 10.000.

OB 100-LETNICI ROJSTVA HRVATSKEGA GLASBENIKA

Slovenca Franja Serafina Vilharja

Letos je minilo 100 let, odkar se je rodil komponist Franjo Serafin Vilhar, sin Miroslava Vilharja, slovenskega pesnika, politika, preporoditelja in glasbenika.

Rodil se je 5. februarja 1852 v Senožečah pri Postojni. V spomin na svoj domači dom si je nadel umetniško ime Kalski. V svoji mladosti je bil pesnik. 1871. leta je poč psevdonimom «Prostin» izdal v Trstu svojo zbirko pesmi. Sodeloval je tudi v Dunajskem Zvonu. Po kratki dobi v železničarski službi se je posvetil glasbenim študijam ter kot muzik nastopil prvo službo v Beli Crkvi, nato v Temišvaru. Od leta 1881 dalje je deloval na Hrvatskem, kjer si je pridobil velike zasluge za razvoj hrvatske glasbene kulture. Deloval je kot kapelnik in zborovodja v Karlovcu, Sisku in Splitu ter v Gospiču, a končno se je preselil v Zagreb, kjer je bil učitelj petja, organist in ravnatelj oratorijskega zbora Markove cerkve.

Franjo Vilhar je eden izmed najzaslužnejših jugoslovanskih skladateljev. Prouševal je jugoslovansko narodno glasbo se popolnoma vanjo vživel in zato so tudi njegove skladbe pisane v duhu naše narodne glasbe. Med številnimi njegovimi kompozicijami so tudi 4 opere in 2 opereti. Najzanimivejša je s stališča narodne glasbe njegova opera «Smiljana».

Slovenski kritiki so Vilharja imenovali slovenskega Schuberta. Svoje pesmi je komponiral na tekste znanih hrvatskih pesnikov, med njimi Silvija Strahomira Kranjčeviča.

Franjo Vilhar je zbral okrog 300 ljudskih popevk v zbirko «Hrvatska lira». Napisal je tudi mnogo skladb za moške zbore. Krepke so njegove rapsodije ljudskih popevk «Jadranski zvoki», «Bosančice», «Naše pesmi» itd. Na osnovi ljudskih popevk je napisal tudi vrsto mešanih zborov ter jih zbral v zbirkah «Balkanska vila» in «Hrvatsko biserje». Med baladami je znana «Bosanski brodar» za moški zbor, tenor solo in orkester ter «Pregnanec» za moški zbor, bas solo in orkester. Napisal je tuči dve maši, eno na hrvatski tekst drugo pa na latinski.

Izmed njegovih instrumentalnih kompozicij prednjačijo za klavir. Prekrasna je fantazija «Le vslani borni narod moj» na Gregorčičevo pesem in balada «Pravljico je pravil starček pod lipo». Male poetične pravljice je posvetil Brahmsu, od katerega je dobil za zahvalo laskavo priznanje.

Izmed kompozicij za orkester zaslužijo posebno pohvalo «Hrvatski plesi», ki so jih pogosto izvajali na raznih koncertih. Skomponiral je tudi nekaj uvertur in skladbo za godalni orkester.

Poleg 4 oper in 2 operet, ki smo jih že prej navedli, je Franjo Vilhar napisal nad 300 opusov, da je za Zajcem najplodnejši skladatelj na Hrvaškem.

Vilhar je eden izmed mnogih zaslužnih sinov, ki jih je Slovenija dala bratski Hrvatski.

PRIMORSKI DNEVNIK

VREME

Vremenska napoved za danes napoveduje sicer mrzlo in vetrovno, vendar jasno vreme z ustaljeno temperaturo. — Včerajšnja najvišja temperatura je dosegla 6.6; najnižja 2.2 stopinje.

RADIO

Opozarjamo vas na sledeče oddaje: Jug. cone Trsta: 19.00: Dva slavna violinista: Prihoda in Menuhin. — Trst II.: 21.00: Radijski oder - Zigin: Kadar se utrga oblak, drama v 3 dej. — Trst I.: 11.15: Napoletanski orkester. Vodi Nello Segurini. 12.15: Operetna glasba. — Slovenija: 14.00: Dr. Mirko Rupel: Jezikovni pogovori. 21.00: A. Skrjabin: IV. sonata op. 30.

MIROVNA POGAJANJA V PAN MUN JOMU

Severnokorejski delegati predlagajo konferenco o prihodnosti Koreje

Prvič uporabljen izraz „ljudska vlada kitajske republike“ - Pičla delavnost na korejskih frontah

TOKIO, 6. — Prvič po dveh mesecih sta se danes dopoldne sestali v Pan Mun Jomu na plenarni seji severnokorejska in zavezniška delegacija, da bi razpravljali o peti točki dnevnega reda. O točki namreč, ki zadeva «priporočila zainteresiranim vladam». Na seji, ki je trajala 20 minut, je severnokorejski general Nam Il predlagal, naj bi 3 mesece po premirju prišlo do politične konference, na kateri bi se obravnavalo naslednje točke: 1. umaknitev vseh tujih čet z Koreje; 2. mirna ureditev korejske zadeve; 3. obravnava vseh vprašanj, ki se nanašajo na mir na Koreji.

Severnokorejski predlog ne določa kraja, kjer bi morala biti ta politična konferenca, rečeno pa je bilo, naj bi vsaka stran poslala po pet delegatov. V zvezi z novimi predlogi so Severnokorejci prvič uporabili izraz «Ljudska vlada kitajske republike» medtem ko so doslej govorili samo o «prostovoljcih kitajskega naroda». Admiral Joy je obljubil, da bo delegacija OZN proučila severnokorejski predlog.

Na današnji seji podkomisij za obravnavo četrte točke to je vprašanja vojnih ujetnikov, sta se delegaciji sporazumeli, da se zadevo prepusti častnikom glavnih poveljstev, ki naj do podrobnosti in dokončno proučijo že sprejete klavzule. Obe delegaciji sta se sporazumeli tudi v vprašanju mešanih skupin Rdečega križa, ki bodo poslane po ujetniških taboriščih in primernole pri repatriaciji vojnih ujetnikov. Severnokorejci so prisilili tudi na to da se za izmenjavo ujetnikov poleg Pan Mun Joma obe strani poslužita tudi drugih krajev. Ponovno pa so zavrnili zavezniški predlog, da bi bile v zaledje poslane nevtralne skupine in se nudile o tem, kam bi hoteli oditi civilni begunci.

Medtem poročajo s fronte, da je zavezniška kolona prodrla okrog šest milj globoko na sovražno ozemlje, rodorta z obrambnimi enotami. Po poročilu United Pressa, sovražnik pri tem zavezniškem napredovanju ni nudil skoro nikakega odpora. Na drugih sektorjih fronte le majhna delavnost izvidnic na obeh straneh.

Včeraj zvečer so zavezniške letalske skupine ponovno bombardirale važne železniške mostove na področju Sinanjua.

Predsednik mednarodnega odbora Rdečega križa, Paul Ruegger, je javil danes v Ženevi, da je prejel odgovor na pismo, poslano Severnoko ejcem po posredovanju generala Ridgwaya 24. decembra. Severnokorejska komandanta, generala Kim Il Sung in Peng Teh Huai, trdita v tem odgovoru, da sicer ne vidita koristnosti, ki naj bi jih imelo obiskovanje vojnih ujetnikov po predstavnikih mednarodnega Rdečega križa, predlagata pa, naj bi po podpisu premirja obiskala ujetniška taborišča in sodelovala pri repatriaciji vojnih ujetnikov mešana delegacija, sestavljena iz predstavnikov severnokorejskega, kitajskega in mednarodnega Rdečega križa.

Žrtve in škoda na Koreji

PARIZ, 6. — Dosedanje obojestranske izgube v korejski vojni so presegle številko 1,907.400.

Od začetka severnokorejskega napada do 31. decembra 1951 so utrpele sile ZN 306.070 izgub. Po podatkih, ki jih je sporočil Trygve Lie na podlagi izjav posameznih delegacij, so zdaj objavili številke glede izgub posameznih držav, ki se borijo na Koreji na strani ZN.

Poveljstvo ZN ceni nasprotnikove izgube do 25. januarja 1952 na 1,601.350, od katerih odpade več kot polovica na kitajske sile.

Sile ZN so izgubile 47.138 mrtvih, 183.273 ranjenih in 75.659 ujetih ali pogrešanih.

Največje izgube je utrpela Korejska republika: skupno 192.960, od katerih 27.690 mrtvih, 103.887 ranjenih in 61.383 pogrešanih. Združene države so izgubile 103.739 mož, od katerih 17.754 mrtvih, 73.392 ranjenih in 12.593 pogrešanih. (Do 1. februarja se je ta številka povišala na 105.271 mož). Britanske izgube dosegajo 3.033, Turčija je izgubila 2.212 mož, Belgija in Luksemburg 159, Francija 867, Grčija 354, Nizozemska 343, Avstralija 709, Kanada 646, Kolumbija 131, Abesinija 176, Nova Zelandija 59, Filipini 304, Južna Afrika 30, Siam 348 mož.

Trumanov optimizem glede volitev

WASHINGTON, 6. — Na banketu združenja vojnih povratnikov je Truman izjavil, da je svet na pol poti med trajnim mirom in uničenjem civilizacije. «Ako bo oborožitev z pada uresničena», je nadaljeval Truman, «lahko upamo na svetovni mir, v drugačnem primeru je zelo mogoče, da pride do katastrofe».

V pogledu volitev je Truman ob tej priliki dejal: «Zaključek volitev bo tudi tokrat dober. Kaj mislim pod dobrim zaključkom, vam bom povedal kasneje».

Slike na posodo

LONDON, 6. — Mednarodno združenje umetnikov v Londonu je izdelalo nov načrt za oddajanje slik v najem, da s tem omogoči širši javnosti večje zanimanje za njihova dela. Slike dane v najem, že lahko vidimo v domovih, šolah, na letališčih in na ladjah.

Konec preteklega tedna je Združenje odprlo v svoji londonski galeriji razstavo pod imenom «oddajanje slik v najem». Med občinstvom so najbolj priljubljene slike z živahnimi barvami, cvetlicami in pokrajinske slike.

Nova ameriška nakazila za gospodarsko pomoč Evropi

WASHINGTON, 6. — Predsednik Truman je danes sporočil kongresu, da je sklenil nakazati za gospodarsko pomoč Angliji, Franciji, Jugoslaviji, Grčiji in Turčiji 478.160.000 dolarjev iz kreditov, ki so bili prvotno določeni za vojaško pomoč Evropi. Od tega bo Anglija odbila že obljubljenih 300 milijonov, Francija pa 100 milijonov. Ostala vsota pa bo razdeljena med Jugoslavijo, Grčijo in Turčijo.

Človeško meso na jedilnem listu

CASABLANCA, 6. — Maroški delavec, ki je včeraj v družbi z dvema sodelavcema kosil v nekem restavrantu v Novi Medini, je odkril v obroku hrane, ki so mu ga prinesli na mizo koščke človeškega mesa. Takojšnja preiskava, ki jo je uvedel policijski komisar, je dognala da je gospodar restavracije v resnici, gostil svoje kliente s človeškim mesom. Sicer je zagotavljal, da ničesar ne ve o tem in je ovadil mesarja, kjer se zalaga, vsekakor pa ga je policija pridržala, kakor tudi mesarja, dokler ne bo preiskava zaključena.

ZACASNA OBNOVA JUZNE KOREJE. Razne ustanove Združenih narodov in južnokorejske republike sodelujejo s prebivalstvom pri dolnem obnavljanju razrušenih mest in vasi.

PORČINJSKI PROCES

Peti dan govora javnega tožilca

LUCCA, 6. - Z današnjo razpravo je javni tožilec, ki si je vnaprej zagotovil pet dni, že izpolnil svojo obljubo. Pet dni se že trudi, da bi dokazal krivdo izdajstva in pobojev nad Porčinjem, da bi spravil 32 mladih ljudi morda za dolga leta v zapore in da bi diskreditiral osvobodilno gibanje garibaldinskih in slovenskih partizanov.

Na današnji razpravi se je razgovoril o podrobnostih streljanja posameznih ozopovcev ter opisoval dogodke, kakor da bi bil sam poleg. O ozopovcih, pobitih v gozdu Romagna, je navajal podrobnosti, ki jih na zaslišanju prič pravzaprav ni bilo slišati. Po njegovem zatrjevanju so bili ozopovci pred ustrelitvijo slečeni do golega in samo dvema od njih so baje pustili nekaj perila. V obtožbi za poboj v gozdu Romagna je javni tožilec prvenstveno imenoval Carla Marenciga (Pin) in Antonija Mondinija (Boris), naslanjajoč se pri tem na izpovedi karabinjerskega marešala, ki je vodil preiskavo in med pričanjem prepoznal imenovana obtoženca.

V obtožbi proti Enzu Jurichu se je, kakor že prej zastopniki civilne stranke, tudi javni tožilec oprl na izpovedi duševno neuravnovešene priče Persoglie, ki se zdravi v nekem zavodu za duševno bolne. Potem je zopet prešel na dogodke v Porčinju in poudaril, da morajo za poboj odgovarjati vsi, ki so se takrat nahodali udeležili, ker je bil vsak od njih poučen o namenu zasnovane akcije. V tem smislu bodo sestavljene tudi njegove zahteve za višino kazni, ki bodo bržčas izrečene na jutrišnji razpravi.

KINO

V TRSTU

Rossetti. 16.30: «Tomahavk, ... na sekira», V. Heflin.
Excelsior. 16.00: «Rudniki kralja Salomona», S. Granger.
Nazionale. 16.00: «Ana», Silvana Mangano, Ralf Vallone.
Fenice. 16.30: «Hong Kong», ... Chandler.
Filodrammatico. 15.30: «Prostor na soncu», E. Taylor.
Arcobaleno. 15.30: «Polstoletna ježa».
Astra Rojan. 16.30: «Malezija», S. Tracy.
Alabarda. 16.00: «Mesalina», Maria Felix.
Armonia. 15.30: «O Sv. Lucija, kako si daleč...» E. Randi.
Ariston. 16.00: «Ljubezen, ki ne ugonablja», W. Chiari.
Aurora. 16.00: «Gospoda v kočiji» Aldo Fabrizi.
Garibaldi. 15.30: «Nemirna deklica», N. Parry.
Ideale. 16.00: «RK-M smer ...» O. Massei.
Impero. 15.30: «En dan v New Yorku», F. Sinatra.
Italia. 16.00: «Klienti moje žene» B. Hale.
Kino ob morju. 16.00: «Pariški valček», P. Fresnay.
Moderno. 16.00: «Noč v ...» F. Mc. Murray.
Savona. 15.00: «V srcu Severa» D. Foran.
Viale. 16.00: «Nemirne ...» Han Albers.
Vittorio Veneto. 16.00: «...ne», E. Parker in R. ...
Azzurro. 16.00: «Neprem...» G. Cooper in P. Goddard.
Belvedere. 16.00: «Gilda», Rita Hayworth.
Marconi. 16.00: «Pesem ...» Don Ameche.
Massimo. 16.00: «Antilski morski roparji», D. O'Conner.
Novo cine. 16.00: «Veriges», Amedeo Nazzari.
Odeon. 16.00: «Vražja deklet...» Ann Sheridan.
Radio. 15.30: «Na nekem otoku s teboj», E. Williams.
Vittoria. 16.00: «Tega ... jazz», C. Colbert in R. ...
Venezia. 15.00: «Dvoboj na soncu» J. Jones.

RADIO

JUGOSLOVANSKE CONE TRSTA

ČETRTEK, 7. februarja 1952

7.00, 13.30, 19.30 in 23.05 Poročila. 7.15 Jutranja glasba. 13.45 Lahka glasba. 14.00 Baletna glasba. 14.30 Od včeraj do danes. 14.35 Igra vojaški orkester. Porčorožna. 18.00 Vedra operna glasba. 19.00 Dva slavna violinista: Prihoda in Menuhin. ... Glasba za lahko noč.

TRST II.

7.15 Poročila. 7.30 Jutranja glasba. 11.30 Lahka glasba. ... Novi svet. 12.45 Poročila. ... Pevski duet in harmonika. ... Veseli ritmi. 13.30 Poročila. ... koncert. 14.00 Poročila. ... Plesna glasba. 18.00 Glas... rike. 18.45 Zabavna glasba. 19.45 ... Scherzi in capricci. ... čila. 20.00 Koncert bariton... Marijana Kasa. 20.20 Glasbena med igra. 20.30 Okno v svet. ... Lahka glasba. 21.00 Radijski oder — Zigin: Kadar se utrga oblak, drama v 3 dej.; nato priljubljene melodije.

TRST I.

12.00 Ženska rubrika. 12.15 O... peretna glasba. 13.30 «Za e... čije». Variete. 14.25 ... skladbe. 14.45 Glasbe... sti, nato borzna poročila. ... Glasbena ura. 19.15 Pesmi. ... Pogovor z z ravnikom. 20.30 ... Kratke športne vesti. ... dan z avtorjem. 20.45 «Canasta» humoristična igra. 22.30 ... ski pu tolovaji: «Legenda ...» na Kidda». 23.30 Nočni ...

SLOVENIJA

4.10 S ... 15.00 Poročila. 15.10 Zabavna glasba. 15.30 Zeleni ste — ... ... Jte! 17.40 Skladbe za violino izvaja Ali Dermelj, pri klavirju Marjan Lipovšek. ... Lahko glasbo izvaja ... orkestri. 18.35 «Okno v svet». ... Narodne pesmi poje Danica ... lipič, s harmoniko spremlja ... gust Stanko. 19.00 Zabavna glasba. 19.30 Poročila. 19.40 Zabavna glasba. 20.15 Operni koncert. 21.00 Aleksander Skrjabin: ... sonata op. 30. Izvaja in pri... duje Lucijan Marija Škerjanc.

ŠPORTNI DNEVNIK

Projil Arsenijeviča Tirnaniča in Lemešiča članov nogometnega odbora

TRIJE BIVŠI REPREZENTANTI pri krmilu državnega moštva

(Nadaljevanje in konec)

Igramo proti Španiji: rezultat 0:0. Arsenijevič je v bekovskem prostoru; z ostrim startom snzme žogo z noge srednjega napadalca ravno v trenutku, ko je ta hotel streljati v mrežo. Zaletita se drug v drugega. Žoga je še tu, dosto pa za enega in drugega. Arsenijević se je spotaknil, pada, vidi žogo in z velikim naporom jo hoče odbiti; uspe, z nogo doseže žogo, a tako nesrečno učari, da jo pošlje mimo vratarja Glazerja v gol.

Poleg Lehnerja je bil Arsenijevič najboljši igralec naše obrambe na tej tekmi; in ravno on je dosegel avtogol!

Vrnimo se na tekmo proti Madžarski. Stanje je bilo 2:2 in dve minuti po tistem nepriznanem golu, o katerem smo govorili, je naš napad prebil na sprotnikovo obrambo. Moša Marjanović je preigral Korani ja, podal žogo prostemu Lemešiću, ki je bil v bližini mejekazenskega prostora. Lemešić je prevaril halfa Boršanija in beka Mandla, že je bil pri enajstmetrovki. Stadion se je pretvoril v eno samo oko, diha z enim dihom; Mardl je skušal nadoknaditi zamujeno, vratar Galina je pričakoval strel. A Leo je okleval. Žoga je skoklala, kazalo je kot bi Lemešić čakal, da se umiri. Branilec je že sprožil nogo in tedaj, ravno v poslednjem delcu sekunde, je žoga poletela proti golu. Bil je to siguren in točen udarec; Galina je priletel na zemljo in se valjal od besa. Stadion pa je norel od sreče: bila je zmaga!

Pri istem delu

Po osvoboditvi so se naši trije nogometaši sestali na istem delu: ostali so zvesti nogometu. Arsenijević je vodil državno moštvo, vsekakor z mnogo požrtvovalnosti, izkušenj in strokovnega znanja, a brez potrebne odločnosti in zagrizenosti, da bi branil svoje ideje in prepričal druge v njihovo pravilnost. Nesiguren in neodločen je prekmalu pristal na kompromise. Imel je še eno napako: v odločilnih trenutkih se je često dogodilo da ni zapazil vse one drobne karakteristike igre, ki tako često odločajo o rezultatu. V Milanu je n. pr. na tekmi proti Italiji po prvem polčasu uvedel v igro Senčarja namesto Woelfla, moral pa bi le zamenjati mladega Rajkova z borbenim in temperamentnim Ognjanovom. Manjka mu torej pogum in instinkt.

Tirnanič je bil eden glavnih organizatorjev našega nogometa po osvoboditvi in je igral veliko vlogo pri urejevanju in formiranju nogometnih organizacij. Imel je razne funkcije in delal z veliko požrtvovalnostjo. Pozneje, ko je organizacija stekla, je bilo jasno, da je njegovo delo končano. Nenavaden strokovnjak, z zelo razvitim instinktom prekaljenega nogometaša, izvrstno opaža pomanjkljivosti in kaže smelo in odprto na njih. Poleg tega je borben, uporen in dosleden.

V Lemešiču smo dobili izvrstnega sodnika. Gibčen je in najde pot iz vsake situacije. Je dober poznavalec nogometa in vodi vsako tekmo brez nepotrebnega sekanja, čeprav čuti vsako akcijo; teži vedno za tem, da se igra razvije do vrhunca. Poleg tega je v njegovem sojenju nekaj humanega. Čuti se velika ljubezen proti igralcem globoko razumevanje same igre; skratka imamo vtis, da vodi igro bivši izkušeni nogometaš, kateremu je poznan vsak gib, ki čuti let žoge in ritem igre.

Sedaj se je ta trojica znašla pred skupno odgovornostjo. Rešitev je dobra: dvojica dopolnjuje tretjega in daje ravno onu, kar je manjkalo bivšemu zveznemu kapetanu.

Od vsega srca jim želimo uspeha, saj zadane naloge zares niso lahke

LJUBOMIR VUKADINOVIČ

Z vseh vetrov

O Na mednarodnem šahovskem turnirju v Baslu, ki je bil prirejen v počastitev švicarskega mojstra E. Voellmyja, je med osmimi udeleženci zmagal dr. Milan Vidmar s 5 in pol točke. Za njim so se zvrstili dr Euwe 5, Schudel 4 in pol Te chner (Zah. Nemčija) 4, Leepin 3 in pol, Christoffel 3, Mueller II 2, Mueller I. (vsi Švica) pol točke. Partija med dr. Vidmarjem in dr. Euwejem se je končala remi. Prvo mesto za 67-letnega dr. Vidmarja je po triletnem odmoru prav gotovo lep uspeh.

LONDON, 6. — List Boxing News je letos ponovno proglasil za najboljšega boksarja leta Randolpha Turpina, za najboljši dvoboj leta pa match Robinson - Turpin.

DUNAJ, 6. — Po zadnjih vesteh je Jeannette Altwegg zavzela prvo mesto na evropskem prvenstvu v umetnem drsanju. Sledi Francozinja Jacqueline Du Bief in Angležinja Barbara Wyatt.

VZHODNI ŠPORTNIKI NOČEJO ŽALOVATI ZA JURIJEM VI

Največ govorjenja še vedno o prosluli slalom progi

Sovjeti so se spravili na pot - Razglabljanje o estetiki - Ob prihodu Nemcev nobenih incidentov

OSLO, 6. — Olimpijski odbor je naprosil vse udeležence, naj izobesijo zastave na pol droga pred olimpijskimi bivališči v znak žalovanja za pokojnim angleškim kraljem.

Med kratko svečanostjo so nato izobesili vse zastave, a so po sestanku vodje romunske in poljske delegacije izjavili, da svojih zastav ne bodo izobesili, ker ne vidijo nobene zveze med smrtjo angleškega kralja in olimpijskimi igrami. Sklep je vzbudil pri vseh ostalih delegacijah zelo slab vtis.

Včeraj zvečer so dopotovali na letališče Fornebu Francozi. Norvežani čutijo čar Francije, zato je bil sprejem nenavadno prisrčen in ne le športnega značaja. Največje zanimanje sta vzbujala Oreiller in Couttet, poleg graciozhih deklet seveda.

Novinarjem je Couttet izjavil, da je zadovoljen, da lahko še enkrat nastopi na olimpijadi, verdar da je že prestar za take stvari. Zaradi tega misli, da so favoriti predvsem mlajši tekmovalci.

Danes prispejo Avstrijci (z letalom) in Amerikanci ter Nemci (z vlakom). Prav tako čakajo tudi Poljake.

Slalom proga v Roedkleiva je še vedno v središču debat funkcionarjev in tekmovalcev. Še posebno po Alberajevi poškodbi. Zelo strma in ledena proga je zelo nevarna, vendar imajo na drugi strani prav tudi oni, ki trdijo, da je taka proga potrebna, da bi lože iz velikega števila tekmovalcev dobili najboljše. V Roedkleiva pa bodo zares lahko uspeli samo najboljši. Eden izmed favoritov Norvežan Eriksen, je izjavil jutranjemu listu, «da ima smučanje na tej progi zelo malo zveze s tem, kar navadno imenujejo slalom».

Zdravstveno stanje Albina Alvera je zadovoljivo ... je v nasprotju z včerajšnjimi novicami danes razširjeno mnenje, da Italijan ne bo mogel nastopiti.

Jutri bodo odpotovali na progo za veleslalom (Norefjiell) prvi tekmovalci, drugi dan pa se bo začel službeni trening.

Iz Moskve sporočajo, da je delegacija sovjetskih športnikov že na poti v Oslo. Dospeti bi morali 8. februarja. Rusi bodo sodelovali pri delu kongresa Mednarodne zimskošportne federacije, ki bo v Oslu. Poleg funkcionarjev so zaprosili norveško ambasado v Moskvi za potni list tudi nekateri vidnejši tekmovalci ki bodo po vsem videzu igrali vlogo opazovalcev.

Se ena o slalom progi v Roedkleiva: Avstrijec Feger, vodja španskega moštva je dejal, da «je nerazumljivo, kako so mogli Norvežani pripraviti tako slabo progo. Ne govorim tu o njenih nevarnostih, temveč o tem, da šport izgubi na estetiki, ko se reducira na človeška telesa, ki padajo v dolini, namesto da bi smučala. «Ni malo pretirano?

Na toliko obrekovano progo bodo prostovoljci nanosili snega, tako da se bo podlaga debelila za 25 cm. V ponedeljek in torek bo na razpolago za treninge, v dveh sledečih dneh bo razširjena in šele v petek bo dobila svojo pravo lice.

Danes zjutraj so prispeli prvi Nemci. Sprejem je bil prisrčen, odnosi so tako rešne skrbi prirediteljev, ki so se bali incidentov.

Ponovno so trenirali na bob progi. Vozilo je 17 od 24 vpisanih posadk. Najboljši čas so dosegli Švicarji, takoj za njimi pa Amerikanci.

Zadnje vesti iz Osla: Sefi romunske in poljske delegacije, ki niso hoteli izobesiti svojih zastav na pol droga, so dobili od svojih vlad nalog, naj spoštujejo dispozicije prirediteljev. Se več: romunska in poljska delegacija sta se celo sprli z Norvežani ker bi morali baje po nalogu «modrega vodstva» držati zastave na pol droga še ves jutrišnji dan čeasr pa Norvežani ne nameravajo saj je proti njihovi tradiciji. Tako se bo lahko zgodilo, da bodo Romuni in Poljaki, ki niso hoteli razobesiti zastave, žalovali — v razliko od ostalih — kar dva dni.

Slovenska smučarska zveza za zvišanje števila olimpijcev

«Zato zahtevamo, da se pošlje v Oslo v smislu našega svojčasnega predloga poleg vodstva vsaj minimalno število 12 tekmovalcev, kar je bilo tudi že prvotno določeno, in sicer za teke Kordeža, Knific, Hlebanjo in Kandareta za skoke Klančnika, Poldo in Zidarja, za alpske discipline Mulejo, Štefeta in Cvenklja za ženske teke pa Birkovo in Kordeževo. Da še zahtevamo, da naša celotna reprezentanca odpotuje naj obeje 7. t. m., za kar so realne možnosti

V nasprotnem primeru imamo za primernejše, da se naša državna zimskih olimpijskih iger v Oslu leta 1952 sploh ne udeleži».

Tako se zaključuje resolucija izvršnega odbora Smučarske zveze Slovenije, ki je bila sprejeta na zadnji seji in poslana jugoslovanskemu olimpijskemu odboru in drugim pristojnim forumom. V resoluciji Smučarska zveza Slovenije ugotavlja tudi, da je ravno smučarski šport tista panoga, v kateri je najmanj kvalnih pojavov profesionalizma in kjer so najboljši tekmovalci skoraj izključno delavci in kmetje, ki so ves svoj prosti čas posvetili pripravam za olimpijske igre. Smučarska zveza Slovenije, niti poseona olimpijska komisija, ki ima sedež v Ljubljani, nista imela pri izbiri kandidatov nobene besede, čeprav bi edino ta dva foruma bila upravičena na ukrepe v zvezi s sestavo reprezentance.

Že dalj časa opažamo v beograjskem tisku nekako težnjo, da bi se omalovaževali uspehi reprezentanov-smučarjev, vrhunec vsega pa je brez dvoma ... tance, ki niti ne bi bila v celoti prisotna pri etvortvi.

Videli bomo kakšen bo odgovor Smučarske zveze Jugoslavije.

Zadnje vesti iz Osla pravijo, da Alverajevo stanje ni tako hudo in da bo lahko že v soboto zapustil posteljo in začel s treningi.

Koblet najboljši športnik Švice

ZUERICH, 5. — Švicarsko združenje športnih novinarjev je proglasilo kolesarja Huga Kobleta za «prvaka leta 1951». Na tem referendumu je zasedel drugo mesto tekač Hans Frischknecht in Avgust Sutter. Kobletova zmaga je že dalj časa izven dvoma: to predvsem zaradi njegove zmage na «Tour de France». Vsi ostali tekmovalci so dobili znatno manj glasov. Na četrtem mestu je kolesar Kuebler.

4.

«V onemle žlebu podira hoje».

Pripovedujejo, da je cesar Franc Jožef nekoč «jagal» po snežniških gozdovih, pa mu je zmanjkalo vžigalic in ni si mogel prižgati viržinke. No srečno naleti na Pivčana, ki je obtesaval tramove na neki jasi. Prav lepo ga poprosi za «ogenj». Pivčan ga postrani pogleda in ne prikriva svojih občutkov:

«Prekleti skric, lazi s tisto pihavko po gozdovih, si domišlja, da je bogve kaj, pa nima niti toliko, da bi si kupil vžigalice!»

Cesar, ki se ni upal pokazati prehudega obraza, le ostajoče reče:

«Oh, kako ste vi Janez grob človek!»

Janez pa ni vedel, kaj pomeni beseda «grob», menil je da to znači korenjaka. Takoj je bil boljše volje.

«Jaz nisem posebno «grob» ne», je rekel skromno. «Moj brat Miha je pa zares grob da ga ni takega v celi okolici».

«Kje pa je Miha? Rad bi ga poznal.» je rekel cesar.

«Pokličite ga, Janez, rad bi videl, kakšen je».

«I kdo pa ste vi?»

«Jaz sem Franc Jožef, avstrijski cesar».

Janez dene obe dlani k ustom in zarjovi, da so se smreke stresle:

«Mihaaa!»

«Kaaaj!» se je glasil prav tako gromek odziv iz žleba

«Gor pridili!»

«Po kaaaj?»

«Tukaj je Franc Jožef, avstrijski cesar, ki bi te rad videl».

«Reci Franc Jožefu, avstrijskemu cesarju, da je prav toliko od njega do mene kot od mene do njega. Če me hoče videti, naj pride sem, če ne, naj me pa pokonci nekam pišel»

«No», je rekel Franc Jožef, «zdaj pa res verujem, da je Miha še bolj grob kot ste vi».

Ena od gozdarskih vasi, ki so takorekoč na robu sveta, se imenuje Jurišče Izza časa osvobodilnih borb poznajo to vasico tisočeri partizani. To je menda edini kraj na svetu, kjer pa-

NA ŠAHOVSKEM KONJIČKU PO KRASU

FRANCE MAGAJNA

Danes pripoveduje zgovorni pisatelj očitno laž, da je bil rajnki bradati cesar Franc Jožef v Juriščih in da Juriščani gor padajo Kakšna je razlika med pričevniki: tumast zarukan, zabit, neumen, glup, bedast, munjen, zarobljen, matast in šempjast (Ne edini pisatelj ne pozna še drugih podobnih izrazov kot so; mahnjen, udarjen, vsekan itd.) Novaččev Karlo iz Vremskega Britofa in Grgurjev Matiček iz Gornjih Ležeč sta še kot otroka grdo govorila o rajnkem cesarju in o božjem sinu od dveh komaj - Postojnčani imajo najbolj čudovito luknjo na svetu

dajo ljudje «gor». Če tam nekdo telebne s strehe na tla, se lepo pobere, če se more, in potem pove: «Vajš, od tiele gor sem pou!»

Pravijo tisti, ki so že bili tam, da imajo Juriščani cerkvico, ne pa duhovnika. Vidijo ga pa enkrat ali dvakrat na leto, ko pride iz kake oddaljene fare mašehat k njim. Ko je prišel nekoč tja gospod iz Zagorja ali Knežaka, jim je pred mašo naredil majhen govor.

«In se to bi rad videl», je rekel med drugim, «da bi med mašo lepo zapeli. Po vseh cerkvah pojejo, zakaj ne bi tudi tukaj».

Juriščani so se takoj zbrali v ozadju cerkve in ko je mašnik sprožil prvi «dominus vobiscum» so krepko urezali tisto: «Ko psi za lajajo...»

Mnogo se pri njih ne smemo muditi, ker je vse zaposleno pri sečnji lesa in tesanju tramov. Njihova govorica je popolnomaločena od pristno kraške. Oni nikoli ne rečejo «pej» in niti ne «ma», cesti pa le rečejo za spremembo «cajsta».

Ali ni zanimivo, kako se naš jezik po raznih krajih ljubko izpreminja? Tisti, ki je na Štajerskem «zarukan» in «tumast», postaja proti jugu vedno bolj «zabit». Od Ljubljane skozi do Postojne je «neumen» S Šentpetra proti Ilirski Bistrici začenja biti «glup» in «bedast», ko pa prevehne proti Reki je že «munjen». V smeri proti Trstu se v Vremski dolini spremeni v «zmotjenega». niže doli na Krasu začne biti «matast» dokler ne postane v Trstu «šempjast».

Na potovanju proti Postojni sem bil priča žalostnemu dogodku Neki mladi ženici je umrl mož in uboga je jokala, da bi se zasmilila mrzlemu kamnu. Objela je otrplo truplo na parah in obupno vzkliknila: «Oh, zlati moj mož, kako si ti strašno trd!» Prišli so pogrebci in so mrliča položili v krsto ter jo zaolli Takrat se je obupana vdova zgrudila na krsto in še enkrat bolestno zajokala: «Moj ljubi mož, ukoli več te ne bom videla, ko si pa tako zabit!»

To dokazuje, da naš jezik ni vedno tak kot bi bilo želeti. Le prepogostoma se dogodijo usodne pomote. Pridejo v modo malo znane besede in kaj hitro je nesreča tukaj.

Nekoliko let pred prvo svetovno vojno je neki slovenski patriotični pesnik zložil šolsko pesem na čast milemu cesarju. Ker ni bilo pri roki nove melodije so si «umetniki» v ta namen izposodili Sokolsko koračnico. Ljudskošolski učitelji so dobili ukaz, da pesmico uvedejo v splošno rabo. Prva kitica pesmice se glasi:

«Naš cesar mi je vedno ljub
na Dunaju živi.
Kako bi rad k njemu šel,
pa meni moči ni».

Učiteljica v Vremskem Britofu se je marljivo trudila, da bi izpolnila ukaz, pa ji ni šlo posebno gladko. Največjo zmešnjavo je delal Novačičev Karlo. Ni imel pravega posluha za melodijo, še manj pa za besedilo. On sam pa se tega ni zavedal, bil je celo prepričan da zna bolje od vseh. S srditim glasom je poudarjal:

«Naš cesar mi je vedno
lump,
na Dunaju živi...»

Učiteljica je bila vsa prepadena.

«Ne, Karlo, tako se ne reče. Cesar ni lump ampak ljub. Vsakemu mora biti ljub. On je oče domovine in skrbi za vse. Ko bi vedeli, otročiči, kako ima on rad siromake»!

Toda Karlo ni razumel besede «ljub» (pri nas se ne ljubimo ampak samo «štemamo») in je vedno naprej udarjal, da mu je naš cesar lump. Obupana učiteljica je opustila nevarno pesem in se lotila rajši Izidorja, ki je ovčice pasel.

Ko je vremski župnik poučeval otroke na Gornjih Ležečah krščanski nauk, ..m je razložil, da je bog Oče od vekomaj, da je bog Sin tudi od vekomaj in da je bog sveti Duh prav tako od vekomaj. Potem je vprašal Grgurjevega Matička:

«No, Matiček, ti nam boš zdaj povedal, od kdaj je bog Sin».

«Bog Sin je od dveh komaj», je rekel Matiček pogumno.

«Kaj! Kako si rekel? Še enkrat ponovi».

«Bog Sin je od dveh komaj».

«Ne od dveh komaj, butec zabiti! Od vekomaj je, teslo neumno! Zapomni si: bog Sin je od vekomaj».

«Ma saj sem tudi jaz rekel, da je od dveh komaj», je trdil Matiček in se spustil v jok.

Vseh takih zmot so krivi tisti, ki neprestano uvajajo v naš jezik nove besede, ki jih nihče ne razume.

Čez pivško planoto je ... konjiček v Postojno ... krmil sem ga v «Tihi ... n!» in se šel razgledovat po ulicah.

Prav lepo mestece je ... stojna. Ni veliko ... je ljubko. In ko sem ... šal govorico mimo ... sem se začudil nad ... ko znamo mi imen... tujčevati laška mesta. ... zi petindvajset let so ... li «Popoli», da je «Po... m'a bella città italiana», da je «avanguardia ... nobile lingua ...» Čudno, zdaj se ta ... l'ngua» nikjer več ne ... Kako hitro se ljudje po... čijo!

Postojnčani so zelo ... zavestni ljudje, ker si ... mislijo, da so njihovi ... je izdolbli znamenito ... stojnsko jamo. Pa ... res biti ponosni. Take ... nje kot je ta, nima ... na svetu. To vam je ... čudovita podzemeljska ... sota. Iz vseh krajev sveta ... prihajajo ljudje gledat ... še bodo prihajali. zapomni... te si moje besede!

(Nadaljevanje sledi)

Glavni urednik BRANKO BABIČ — Odg. urednik STANISLAV RENKO — UREDNIŠTVO ULICA MONTECCHI št. 6, III nad. — Telefon štev. 93-808 in 94 638 — Poštni predal 502 — UPRAVA ULICA SV. FRANČIŠKA št. 20 — Telefonska št. 73-38 — OGLASI od 8.30 12 in od 15 18 — Tel 73-38 — Cene oglasov: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca trgovski 60, finančno-upravni 100, osmrtnice 90 lir. Za FLRJ za vsak mm. širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 10 din. — Tiska Tiskarski zavod ZTT. — Podružn.: Gorica, Ul. S. Pellico 1-II, Tel. 11-32. Koper, Ul. Battisti 301a-I, Tel. 70.

NAROČNINA: Cona A mesečna 350, četrtletna 900 polletna 1700, celoletna 3200 lir. Fed. ljud. repub. Jugoslavija: izvod 10, mesečno 210 din. Poštni tekoči račun za STO ZVU Založništvo tržaškega tiska Trst 11.5374 — Za Jugoslavijo: Agencija demokratičnega inozemskega tiska, Ljubljana Tyrševa 34, tel. 20-09, tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 6-1-90332-7 — Izdaja Založništvo tržaškega tiska D.Z.O.Z. TRST.